

KÁLVINISTA VILÁG

TARTALOM:

Dr. Tavaszy Sándor: Pünkössti ünnepi conceptus. — *Maksay Albert:* Szociális tanulságok az Újszövetségben. — **Igy szól az Úr.** *Nagy József:* Örüljete! — *Nits István J.:* A szociális kérdés Kuypernél. — —*f—y:* Dr. Tóth Endre emlékére... — A IX. tavaszi ifjúsági konferencia. — Hazatért testvéreink. — **Krónika.**

V. ÉVF.

1931

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR

11.
S Z Á M

Dolgozatok a református theologiai tudomány köréből.

Kiadják az erdélyi ref. egyházkerület kolozsvári theol. Fakultásának tanárai

Megjelentek:

1. sz. Dr. Gönczy Lajos: A református egyház kultusza — — — — — 20'—
2. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A Kijelentés feltétele alatt — — — — — 40'—
3. sz. Dr. Imre Lajos: Isten és az emberi lélek — — — — — 20'—
4. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A dialektikai theologia problémája és problémái — 20'—
5. sz. Maksay Albert: Az exegesis problémái. — — — — — 25'—
6. sz. Dr. Gönczy Lajos: Az igehirdetés tényezői. — — — — — 25'—
7. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A theologiai irányok átértékelése. (A dialektikai theologia, mint a theologiai irányok korrekciója.) — — — — — 35'—
8. sz. Dr. Imre Lajos: A Kijelentés és a pedagógia. — — — — — 35'—
9. sz. Dávid Gyula: Kálvin gazdasági etikája. — — — — — 20'—

Előkészület alatt vannak:

10. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A szociális és gazdasági törekvések theologiai megítélése. (A szociálizmus, kommunizmus, fascizmus.)
11. sz. Dr. Gönczy Lajos: A 19. századi erdélyi igehirdetők biblicitása.
12. sz. Dr. Imre Lajos: A vallástanítás legkritikusabb kérdései.
13. sz. Borbáth Dániel: Irenaeus theológiája.
14. sz. Orth Imre: Barth tana az igehirdetésről.
15. sz. Dr. Imre Lajos: Az ifjuság és a világnézet.

**Megrendelhetők az „IFJÚ ERDÉLY” kiadóhivatalában
(Cluj-Kolozsvár, Református Theologia.)**

<p>KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK R.-T. Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.</p> <hr/> <p><i>Betéteket előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. - Olcsó kölcsönö- ket nyújt.</i></p> <p>Fiókjai: Dej, Dicsőánmártin, Alba-Iulia, Târgu-Mureș Oradea és Timișoara. (Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár.)</p> <p>Saját tőkéi: 143 millió Lei.</p> <p>Affiliált intézetek: Torda-aranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Turda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Aiud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Odorheiu (Székelyudvarhely) és Cristur (Székelykeresztúr), Szászrégenvidéki Takarékpénztár Rt. Reghin (Szászrégen), Népbank Rt. Huedin (Bánffy-Hunyad), Szamosújvári Hitelbank Rt. Gherla (Sz.ujvár)</p> <p>Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Áruraktárai a vasut mellett.</p>	<p>GAZDÁK TAKARÉKPÉNZTÁRA</p> <p>KOLOZSVÁR, Calea Victoriei 38</p> <p>Betéteket legelőnyösebben kamatoztat, váltókölcsönöket folyósít.</p>
--	---

KÁLVINISTA VILÁG

SZERKESZTI DR. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lel. Egész évre 120 Lel
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

V. ÉVFOLYAM

1931. JUNIUS 1

11. SZÁM

Pünkösti ünnepi konceptus.

A kolozsvári theologiai Fakultás tanári kara testvéri üdvözlését küldi
a légátust-fogadó gyülekezeteknek és híveiknek!

Kedves Atyámfiak!

A pünkösti esemény történetének ünnepén, a mi ősi hitvallásunk személyszerint, külön-külön minden hívő lélektől megkérdezi: **Mit hiszel a Szentlélekről?** Ma én is, ebben az ünnepi levelemben, ezzel a kérdéssel támadok meg minden hívő keresztyén lelket: **Mit hiszel a Szentlélekről?** Lehet ez a kérdés kellemetlen, lehet bántó, lehet lelkiismeretfurdaló és lehet súlyos ítélet, de minél kellemetlenebb és minél bántóbb, minél furdább és minél ítéletesebb, annál áldóbb és annál döntőbb, mert életünk ereje, világossága, tisztasága, öröme és győzelmes volta függ ettől a kérdéstől. Oh boldog minden hívő lélek, amely a hitvallással tud visszafelelni: „**Hiszem először, hogy Ő egyenlő örök Isten az Atyával és a Fiúval. Másodszor, hogy Ő nekem is adatott, engem, igaz hit által a Krisztusnak és minden Ő jótéteményeinek részesevé tesz, engem vigasztal és mindörökké velem marad.**“ A Szentlélek-Uristen a legnagyobb és a legdicsőségesebb vendég, aki minket meglátogathat, a legfőbb és a legáldottabb Vigasztaló, aki egyedül képes szívünk sötétségére mennyei sugárözönt bocsátani és a leggyőzedelmesebb vezér, aki a bűn és a Sátán elleni harcban előttünk megy, de szakadatlanul mellettünk is áll, hogy ne csak győzelemre vezessen, de meg is oltalmazzon és meg is tartson. Milyen jó minden időben ez a bizonyosság, de milyen jó különösképpen ma, amikor a bizonytalanság reggeltől estélig és estétől reggelig folytonosan kísér. Milyen áldott erő ez a bizonyosság, amelyet, a mi hitünk igazsága, jövőnk reménysége felől, a Szentlélek-Isten ajándékoz nekünk.

„Jövel Szentlélek Uristen!“ Zendüljön ma meg ismét a keresztyén ember esdő kérése és szárnyaljon ez az imádság, hogy vegyen valóban lakozást Ti bennetek a Szentlélek Uristen, hogy ez az élet, amely kívülről oly reménytelen sötét és kívülről semmi világosságot nem nyerhet, világosodjék meg belülről a Szentlélek-Isten által. Kérdéssel kezdtem leveletem és kérdéssel fejezem be: „**Avagy nem tudjátok-é, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? (I. Kor. 6: 19).**“ Bár tudna az erdélyi református Sion minden tagja örvendezve így felelni erre a mennyből zengő kérdésre: „Tudjuk Uram!“ és bár csak indulna el a Lélek által való megújulás útján ez a mi elnyomorodott, szegény egyházunk, egyetemében és tagjaiban!

A Szentlélek-Isten kitöltetésének hirdetésére küldjük a mi ifjú atyánkfiát. Fogadják a gyülekezetek és hívek testvéri szeretettel őt és az Igét, amelyet az Uristen általa küld.

Theologiai Fakultásunk nevében kívánok az én szeretett Atyámfiainak boldog és áldott, reménykeltő és megújulást hozó pünkösti ünnepeket.

Kolozsvárt, 1931. május hava.

Dr. Tavasz Sándor
igazgató-professzor.

Szociális tanulságok az Újszövetségben.

Ennek a mostani emberöltőnek, amelyben élünk, legjellegzetesebb kifejezése a „válság“ szó. Jóformán egyetlen olyan síkja sincs az életnek, ahol valamilyen formában ne kísértene a válság veszedelme. Nincs nap, hogy valahonnan kormányzati válság hírére ne hallanók; válságha jutott a politika; a gazdaság; a tudomány; — válság teszi próbára a hitűnket, a lelkiünket, az egész valónkat, minden oldalról. A világot nyugtalanság, bizonytalanság, tétovázás és elkeseredés feszíti s töprengő elmék és türelmetlen kezek keresgélnek mindenfelé a válság megoldásának titkát. Az egyik oldalon vád, gyanúsítás, számonkérés és felelősségre vonás éri a válság vélt vagy valódi okozóit; a másik oldalon mentő és építő munka folyik a válság áthidalására.

Érthető, ha ennek a nyomasztó helyzetnek a terhéből minden ember szabadulni vágyik. De van-e valami szabálya, módszere, törvénye a szabadulásnak? Hol az a törvény, amely a nemzetek közti életben a gyűlölet politikájának, a társadalomban az osztályharcnak, a gazdasági viszonylatokban a vagyonnak és nyomornak, a tudományban az előítéletnek és haladásnak, a vallásos életben a hitnek és hitetlenségnek ellentétéből előálló nyomasztó terhet le tudja emelni az emberiség megrokkant vállairól? Hol a mérték, amely eldönti, hogy az egyetemes emberi közösség hibáztatandó-e az egyes ember válságáért, vagy az egyén a társadalom válságáért?

E kérdések válaszául évszázadokról-évszázadokra, évtizedekről-évtizedekre, sőt esztendőről-esztendőre hangzottak el feleletek; de számunkra egyik se kielégítő. A mi problémánk nem az, hogy keressük: mi az egyén helyzete a társadalomban, vagy hogy mi a társadalom kötelessége az egyénnel szemben. A mi számunkra a Krisztus által Isten gyermekeivé tett megváltottak testvéri közösségében élő keresztyén hívő életprogramja az alapvető kérdés. Erre pedig 19 évszázadon tulra kell visszanyulnunk az egyedül tökéletes és mindenben kielégítő feleletért. A számunkra rendelt törvény a Krisztus törvénye, az életünkbe nyomakodó terhek elviselhetővé tételének szabálya pedig az egymás terhének hordozása. „Egymás terhét hordozátok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét“ (Gal 6:2.).

Más megoldás, mint az, amit az Evangélium kínál, nem viheti előbbre ezt a mi válságba rekedt világunkat egy lépéssel sem a kibontakozás felé. Azzal természetesen számot kell vetnünk, hogy nem a bibliai idők társadalmi, gazdasági, világnézeti tényeinek a mi modern társadalmunk, gazdasági helyzetünk

és világnézeti talajába való átültetéséről, vagy utánzásáról van szó, mert ez a kísérlet balul ütne ki. *Az evangélium lelkére, Isten kijelentésének tisztító tüze, az Ige új életmértékeket szabó kritikájára* van szüksége korrunknak.

Ha századunk kultúráját és civilizációját a Szentírás emberének műveltségével és intézményeivel párhuzamba állítjuk, mindjárt szembetűnik, hogy nem a külső életformák és létmegnyilvánulások teszik a lényegét, hanem a szellem, a lelkiület, mely mögöttük él és mozgatja, irányítja őket. Babylon, Egyiptom, Assyria, Görögország, Róma, Palesztina a maguk hatalmas és hámulatraméltó művelődéstörténeti teljesítményeivel már mind a multhoz tartoznak, de Isten kijelentése, mely e népek sorsában tette magát láthatóvá és ismerhetővé, mindörökké megmarad. Nem az dönti hát el a mi szociális világnézeti tájékozódásunk irányát, hogy milyen volt Palesztina vagy Kis-ázsia lakóinak, vagy akár Jézus tanítványi körének a szociális berendezkedése és az életfelfogása, — hanem az, hogy milyen útra akar vezetni bennünket Isten ígéje a mai viszonyok között?

A XX. századot a villany, a drótnélküli, a repülőgép határozza meg; — az újtestamentumi időkben a víz ereje, a szélfuvás, a teherhordó vagy igavonó állatok munkája és az emberi izomerő végzett el minden elvégezni valót. A gőzről, az elektromos áramról, az atomenergiáról nem is álmodtak. Nem voltak részvénytársaságok, munkaadó-szövetségek, munkás-szakszervezetek, kartellek, biztosítások. Nem volt nyolc órás munkanap és nem volt létminimum, nem volt sztrájk és nem volt sztrájktörés. Nem volt valuta, nem volt gazdasági politika. Hol marad ez a primitív világ a mi komplikált, bonyolult, fejlett világunk mögött?

S nekünk mégis az Evangéliumhoz kell visszatérnünk tanácsért, amely ebben a primitív környezetben szólalt meg Jézus Krisztus ajkán. Pedig ő nem is adott gazdasági programot és nem hirdetett szociális eszméket. De éppen ezért kell hozzá folyamodnunk. Ha Jézus arra korlátozta volna magát, hogy környezetének gazdasági elveit tisztázza és kortársai számára állítson fel szociológiai elméleteket, akkor a nyilatkozatait és tanításait már rég elhomályosította volna a feledés. De az általa adott, az Ő ajkán életté vált *Kijelentés* fellette áll az időnek. Évszázadok multak el és évszázadok fognak eltelni még, de az ő beszédei soha el nem mulnak.

Krisztus evangéliuma nem egy nemzet, nem egy faji közösség, nem egy kor, — hanem az egész emberiség és a teljes világtörténelem számára érvényes program. Végzetes veszteség lett volna, ha Jézus egy meghatározott szociális, népjóléti vagy gazdasági rend-

szer paragrafusai közé zsugorította volna össze azt az ígéhirdetést, amelyet az egész világ újjáteremtésére rendelt Isten. Pedig az akkori politikai helyzet nagyon kísértő lehetett Jézusra nézve atekintetben, hogy a világ megváltóját fajvédő nemzetiségi politikussá, sovíniszta propagandistává kisebbítse, a társadalmi osztálytagozódás pedig szinte tálcán vitte eléje az alkalmat, hogy mint az elnyomott rabszolgatömeg felszabadítója, kikiáltsa az evangéliumi szabadság jelszavába burkolt proletárdiktatúrát. Keresztelő János például igen szerette volna római légiókat pusztító zsidó királynak látni a Messiást s Lukács evangéliumának „Hegyi-beszéd” töredékei ékesszólóan árulják el, hogy a kegyes orvos szívesen üdvözölte volna a Mestert egy kapitalizmus-ellenes mozgalom élén.

De Jézus e földön járva, e világban is megmaradt az idő és a világ fölött, isteni küldetése magaslátán. Igaz, részletezett reformtervezetet nem adott, de belevitte az evangéliumot a világ életébe, mint a kovászt a kenyérlésztába. Az igazságok, amelyeket ő hirdetett, áthatóbbak, messzeérőbbek és egyetemesebbek voltak minden vonatkozásban, s így szociális léren is, semhogy paragrafusokba és végrehajtási utasításokba lehetett volna beszorítani őket. Alapelve Isten országa uralmának az elismerése volt: először Isten királyul való elismerése az egyes ember szívében, aztán az egyének által szükségképen a társadalomban, nemzeti életben és nemzetközi viszonylatokban is.

Ezért elévülhetetlenek és felülmulhatatlannak az Újtestamentumból elénk táruló szociális tanulságok. Elég, ha egy-két példát emelünk ki erre nézve Jézus ígéhirdetéséből s ígéhirdetése hatásának az apostoli egyház életében való érvényesüléséből.

Hogy vélekedett például Jézus a vagyonról? Nem támadta meg a magántulajdont; de másfelől a szegénységet, a vagyontalanságot se tekintette önmagában való áldásnak. Magát a gazdagságot nem ellenezte, csak azt, ha a vagyon elfordította tulajdonosa lelkét Istentől. De ebből a szempontból a szegénységet is veszedelmesnek látta, ha a nyomor aggodalmaskodóvá és Isten gondviselése felől kétségeskedővé tette a szűkölködőket.

Az a nagyon népszerű és sokat emlegetett állítás, mely napjainkban is divatos, hogy Jézus követői, a jeruzselemi őskeresztyének, a vagyonról alkotott felfogásuk tekintetében kommunisták voltak, az evangélium fényében revízióra szorul. De éppen így módosítandó az az álláspont, mely azt hirdeti, hogy az evangéliumi kereszténység a magántulajdon sérthetetlen szentségének az őre. Amikor Jézus a hű sáfárról példalózott és amikor a jeruzsálemi őskeresztyének a vagyonukat értékesítették s közös kezelésbe adták, sajátos új program-

mot jelöltek ki a világ számára. Egyfelől tudniillik megtagadták ugyan a magántulajdont, de másfelől megtagadták a vagyonszövetség kommunisztikus formáját is. A vagyoneledgenítés nem volt kényszerítő jellegű, aki megtette, azt a szeretet vitte rá. Úgy éltek együtt, mint egy nagy család s szeretetből folyó kötelességüknek ismerték, hogy senkit ne engedjenek szükségét szenvedni. Azt vallották, hogy magántulajdon nincs, mert semmi, ami az ember birtokában van, nem a sajátmagáé, — ez azonban nem azt jelentette, hogy vagyonszövetségük kommunizmus volt, mert az ő közös vagyonuk felett sem az állam, sem semmiféle emberi érdekszövetkezés és csoportosulás nem rendelkezett; — ők a vagyon korlátlan uraúl és tulajdonosaúl Istent ismerték el. Az ember csak sáfára, bizományosa az Isten által rábizott vagyonnak. Isten minden emberre annyi gazdagságot bíz rá, amennyit ő tart az illetőre nézve szükségesnek. Ez a bizomány az illetőé, más embernek beleszólása nincs, — de viszont éppen az isteni megbízatás folytán a vagyon élvezőjének az a kötelessége, hogy gazdagságát ne a saját önző érdekei hasznára kamatoztassa, hanem Isten előtti felelőssége tudatában testvéri szeretettel a közösség javára fordítsa.

Másik időszerű kérdés, amit felvethetünk, Jézus felfogása a munka fontosságáról. A Jézus korabeli zsidókat, Jézus fajtestvéreit, mind Palesztinában, mind Palesztinán kívül, a munka szeretete és megbecsülése jellemezte. Jézus is tisztelte és elismerte a munka értékét, hiszen dolgozott ő is az apja ácsműhelyében. Az apostolai is mind munkás, dolgos emberek közül kerültek ki. Jézus — és utána Pál apostol — értékelése szerint a munkának méltósága van. Ez a megállapítás nagy dolog volt abban az időben, amikor a görög-római közfelfogás lenézte és megvetette a fizikai munkát. A filozofálást, a tudományokkal való foglalkozást, a politikát és a katonáskodást tartották csak a szabad emberhez méltónak, a munkára csak a legalacsonyabb rend és a rabszolga osztály volt való. De Jézus ígéhirdetése teljes tisztességet biztosított a munkának is. Bizonyára ez a magyarázata annak, hogy az evangélium leggyorsabban a szegény dolgozók és a rabszolgák között terjedt — s talán ezért is nem érezte sürgősnek az őskeresztyenség a munka közkatónáinak, a társadalom által megvetett, de az evangélium által felmagasztalt rabszolgáknak azonnali felszabadítását.

Jézus előtt sem a társadalmi állás, sem a vagyoni helyzet nem volt fontos az ember értékének a meghatározásában. A lélek emelkedettsége és tisztasága szabta meg, hogy ki mennyit ér. Ezért lehettek még a koldusok, a csonkabonkák, a megtérő bűnösök és parázna is hivatalosak a királyi lakomához. S ez eltörölte a faji különbségeket is. Pál azért vallotta, hogy ő köteles zsidónak is, görögnek is,

barbárnak is, mert tudta, hogy ez az egyenlő mértékkel való mérés a Krisztussal szembeni kötelessége. Az ő megítélésében azt az emberiséget, mely a maga anyagi, tudatlan, primitív, önző, kicsinyes ténylegességében élt körülötte, Isten akarata, Istennek az ember felől alkotott gyönyörű elgondolása és eleve elrendelése emelte felséges magasságba.

Se a Jézus, se a Pál emberszeretete nem volt pusztán filantrópia. Emberszeretet volt, de nem az emberiség szociális viszonyainak megreformálásával és megjavításával törekedett az ember helyzettének jobbá tételére, hanem az ember Istenhez való felemelésével akarta megszentelni és újjáteremteni a szociális körülményeket. Eledel? Ital? Ruházat? Megélhetés?

„Keressétek először Istennek országát s az ő igazságát — és ezek mind hozzáadottnak néktek!”

Az igazi emberszeretet ebben az evangéliumi mintában áll előttünk. Jézus, és az újtestamentumi igehirdetők valamennyien, fájdalmas szenvedéllyel igyekeztek tudatára ébreszteni a világot annak, hogy Istenre van szüksége. A mi mai válságos világunk életéből is ez az egy dolog hiányzik. Minden megoldási kísérlet, minden szociális reform kezdetűl és véghezvitele közben az a legfőbb kötelességünk, hogy belevigyük a lelkekbe Isten szükségességének az érzetét.

Isten nélkül sohasem fogjuk megoldani tudni a válságot. *Maksay Albert.*

Örüljete!

Örüljete az Urban mindenkor;
ismét mondom, örüljete!

(Filippi levél, 4: 4.)

Alig hagyja el ajkunkat ez a szó mostanában: öröm. Nem is tudunk örülni. Annyira egyetlen problémánk lett a reánk zuduló gazdasági válság megoldásában való fáradozás, hogy az Igének is csak erre a kérdésünkre adott feleletét kerestük. A mai ember nem tud örülni. S valóban, ha körül néz, nem is lát semmi olyant, amin örülhetne. Szeme könnyes, lelke bánatos, szívében szomorúság az úr.

Azért nem találjuk meg az Istenhez vezető utat, vagy azért találjuk meg olyan nehezen, mert könnyes szemmel keressük!

Vajjon Krisztus minket sírni tanított? Elkeseredni a jelen percekig tartó apró-cseprő bajain? Mert ezek a bajok a mi földre néző, könnyes szemünkön át nőnek meg. Ezek mind optikai csalódások: azért látunk mindenütt nyomorúságot, azért nem lelünk semmiben reménységet, mert a könnyeink elhomályosítják látásunkat: csak ettől a világtól reméljük az örömet.

Igaz, hogy az Evangéliumban nincs szó arról, hogy Krisztus nevetett volna; nem az Evangéliumban nincsen nevetés.

De az egész Evangélium: Evangélium, örömhír, szelíd mosolygás.

Akkor fogjuk megtalálni Istenhez vezető

utat, ha megtanuljuk az igazi örvendezést: az Urban való örvendezést.

Az Urban, aki azért ment mennybe, azért távozott tőlünk, hogy mindig velünk maradjon. Aki a Vigasztalót, az örömhír hozót: a Szentlelket küldötte nekünk. A Szentlelket, hogy a reája tekintőknek letörölje a könnyeit és adjon nekik tiszta látást: annak meglátását, hogy mekkora erő, milyen hatalmas adatott a mi Urunknak: nagyobb minden hatalomnál, de nem csak az uralkodásban, hanem a szolgálatban is. Az Urban való örömlünknek az a nagy ereje, hogy olyan Úr van van felettünk, aki legjobban tud szolgálni. Nekünk!

Azoknak, akik örvendeznek az Ő Evangéliumának. Az egyetlen örömhírnek.

Annak az örömhírnek, hogy Ő, bár dicsősége a legmagasabb pontig vitetett, a legalacsonyabb kunyhó ajtaján is belép, annak, hogy Ő, mint a tisztaság, a fény örök királya, leül velünk, bűnösökkel és az élet vámszedőivel. Örvendezzünk annak, hogy mindhiában fordítunk neki hátat, Ő mindenkor szembejön velünk, annak, hogy sohasem néz a mi hitetlenségünkre, Ő mindig hű hozzánk: azáltal uralkodik, hogy szolgál nekünk.

Te szóltanul állasz, mikor hív? S a könnyeid omlása nem áll meg, amikor Ő maga hozza a Lélek által hozzád az Örömhírt?

Te csak bűneidet sírathatod meg.

De a te életed az öröm élete, mert a mi Királyunk nem zárkózik hatalmas falú palotákba s nem veszik körül udvaroncok: a mi Királyunk mindig velünk van.

Ennek örüljete!

Nagy József.

A szociális kérdés Kuypernél. *)

Természetes, hogy az a széles látókörű, miniszterelnökségig felemelkedett Kuypere, aki szerint „olyan keresztyénségnek nem lehet jogosultsága, amely megfelelkezik arról, hogy a vallásnak az állami, gazdasági és tudományos életre és a kultúra minden ágára átalakító hatással kell lennie“ s az Igének az emberi élet minden vonatkozásában uralomra kell jutnia, nem haladhatott el közömbösen a szociális probléma mellett sem, amely „henné van a levegőben“ s amellyel szemben „struccpolitikával semmire sem megyünk.“ A lelkében minden megalkuvásra készítő tekintet megemésztő vaskényszerű parancs: Isten szuverénitása irányította e kérdésben is, amelyet a keresztyénségtől függetlenül megoldani nem lehet, miután a két tényező közötti kapcsolat nem esetleges, hanem benső.

Hogy a két hatalom összefüggését világosan lássuk, vizsgálunk kell a velünk szemben álló, akarattunktól független természetet, mint amelynek és életünknek a viszonyából nő ki az egész szociális probléma, és az ember munkáját, amellyel Isten rendeletéből a természetet alakítja, hatalma alá veti, azt rendeletetésére elvezeti, s az emberi együttélést az igazi közösség színvonalára emeli. Az emberi együttélés fejlődése szépen haladhatna s fokozatosan tökéletesebb alakban nyugodtan bontakozhatnék ki, ha meg nem akadályozná ezt a kapzsiság, uralomvágy és igazságtalan törvények alakjában fellépő bűn, amely az emberek között valójában fennálló különbségbe belekapaszkodva, az erősebbet a gyöngébb fölé helyezi, a felsőbbség rendjét az erős szolgálatába adja s hamis fundamentumokon nyugvó oly rendszerek felállítását sugallja, amelyek látványosan elméleti helyességük mellett az élet követelményeivel ellenkeznek, amikor is Isten fenségét, az ember örök rendeltetését: istenképűségét minidig igyekszik homályba borítani. E bűn erejét törte meg vére hullásával Jézus. A bűn által Istentől és ezáltal egymástól is elszakított szegényt és gazdagot szeretettel az Atyához vezette, a lelket lealacsonyító pénzszerelemet, az uzsorára, szívtelenségre és önzésre vezető gazdagságot ostromozta s a mammonimádattal szembeni ellenállását a jövőre nézve is megszervezvé, az egyházat a szociális életre való befolyás megbízásával ruházta fel. E megbízás hármasság: — 1. az Ige szolgálata, 2. a könyörületesség szolgálata és 3. a testvériség eszményének hirdetése. Az elsővel kötelessége az egyháznak a nyereség feletti ítéletet hirdetni, a kis embereket vigasztalni, tekintetüket az örök dicsőség felé fordítani; a másodikkal a vagyonszociális közösségnek oly értelemben

*) Az 1891-i amszterdami szociális kongresszuson tartott megnyitó beszéde alapján.

való kiépítését kell munkálnia, hogy a hívek közösségében senki se szűkölködjék; s végül az uralkodó rang- és osztálykülönbséggel szemben az Úrvacsorában, „az ugyanazon bűn alatt megalázkodó és ugyanazon áldozat által megváltott gyülekezet jelképében“ szegényt és gazdagot egyesítő testvériséget kell felmutatnia. Az ezek által valamennyire mássá lett társadalomban a szociális romlás csiréje mégis megvolt, a történelem folyamán lavinaként nőtt és a feszültség az Isten és Krisztus fenségét megvető és helyébe az egyéni szabad akaratot nyugvó mesterséges tekintélyt állító francia forradalomban robbant ki, mely — ha talán nem is kimondottan — a vagyonért küzdő önzést, a mammonimádást, a földi javak mindenhatóságát: az egyoldalú individualizmust propagálta, a szociális kötelekeket elszakította, szociális inséget vont maga után, s szülte úgy a kapitalizmust, mint a szociáldemokráciát: a szociális problémát. Ezzel szemben Kuypere álláspontja a következő:

1. Minden szociális program első tételül az apostoli hitvallás első tételét kell állítani, *Isten tekintélyét*, rendelkezéseinek sérthetetlen fenségét hangsúlyozni — szemben az emberi szellem omnipotenciájával.

2. Az állam Istentől származó tekintélye ellen irányuló szociálista elméletekkel szembe kell helyezkednünk, de az államistenítésre, a társadalom szabad ténykedése útjának elzárására irányuló tendenciák ellen is harcolnunk kell. A demokratikus kormányforma a legmegfelelőbb; de ennek veszedelmei: az osztályharc, az osztályönzés uralma, a klikkuralom stb. ellen sorompóba kell állani. A felsőbbség feladata a gyengék védelme és a bűn okozta egyenlőtlenség enyhítése is.

3. Nem szabad feladni azt, hogy a társadalom szerves test: egy vérből teremtett és egy szövetségben kapcsolatotott egybe.

4. A fatalizmust és passzivitást valló tanokkal szemben az isteni *gondviselésbe* vetett hitünkről bizonyosságot kell tennünk.

5. A forradalmi erőszakosságokkal szemben a törvényes úton való *fokozatos történelmi fejlődést* valljuk.

6. *Tulajdonról* abszolút értelemben csak Istennél lehet szó: a miénk csak az emberiség szerves összefüggésébe tartozó, felelős sáfárkodásra reánk bízott, amellyel a mások szükségére való tekintet nélkül nem rendelkezhetünk. Vagyonközösségről nem lehet szó, sőt azt a gondolatot is csalóka álmoknak tartja, hogy a vagyon aránytalanságát valamilyen új gazdasági rend képes volna megszüntetni.

A *földbirtok* és tőke kérdését egy beszámítás alá venni — Isten rendelkezéseivel ellenkezik.

7. A *munka* méltóságát helyre kell állítani. A munkásnak munkára és bérré joga van. A munkást szerszámként kezelni az em-

berhez méltatlan: lelki gondozásra, pihenésre, munkás-biztosításra igényt tarthat. A felsőbb-ségnek, mely az erősebb fél ököljogának megfékezésére is hivatott, a munkát munka-törvénnyel igazi alapokra kell helyeznie s a munkásnak az önálló szervezkedés lehetőségét meg kell adnia, noha azt is erélyesen hangsúlyozta, hogy a legjobb törvények sem használnak, a kegyes erkölcsökhöz való visszatérés nélkül. Kuyper a keresztyén gazdasági köröket a következő okokból kifolyólag külön keresztyén szakszervezetekbe tömörítette: a) Be kell bizonyítani, hogy a radikálisok nem képviselik az egész munkásságot; b) a Krisztus híveit a veszedelmes társaságoktól így jobban lehet védeni; c) saját körükben a közös cél érdekében jobban fel tudnak készülni s nagyobb erőt képesek kifejteni. E szakszervezetek gazdasági problémákkal is foglalkoztak, azonban a lelki érdekek mindenkor előtérben állottak. Kuyper mindig hangoztatta előttük alapelvét: „Az élet minden területén Isten dicsőségét kell keresni, és az osztálygyűlöleten meg istentelenségen alapuló forradalmi mozgalmakat az evangélium erejével kell legyőzni.“ A munkásoknak sohasem szabad elfelejteniök, hogy Istennek való szolgálatuk, az Ő népével való közösségük minden földi érdekközösség felett áll.

A bérharc bizonyos feltételek mellett Kuyper szerint jogosult. A választójog a munkásokra is kiterjesztendő.

A munkáskérdés megoldása nem tartozik az egyház feladatai közé, ha csak a szociális élet szabadságát nem akarja megsérteni; de nincs is arra ereje: csak örködni kell afelett, hogy Isten Igéjének tisztelete és érvénye minden körülmények között fenntartassék.

8. Valamint a munkásosztály, úgy a *gazdagok* előtt is az örökéletnek, a lelki értékeknek kell legfontosabbaknak lenniök. Életük az Isten Igéjének való engedelmség legyen. A könyörületesség ne csak pénzt adasson velük, hanem a külső nyomorúság mellett a sokkal rettenetesebb lelki szükségletet, erkölcsi bomlást is láttassa meg. A pénz hatalma- és társadalmi pozícióval való visszaélés ellen erősen tiltakozni kell. A munkaadóknak, a középosztály köreinek, a „társadalom e gerincének“ az észszerű szervezkedését is fontosnak tartotta Kuyper, hogy függetleníteni tudják magukat olyan testületektől, amelyek Krisztust és az Ő Igéjének tekintélyét nem ismerik fel.

Az *egyház* sem húnyhat szemet a szociális kérdés előtt. „Nagy szellemi szegénységet árul el, ha Krisztus egyháza kitér a mindennapi élet aktuális kérdései elől.“ Foglalkoznia kell a szegény-gondozás és a túlnépesedés nagy, szociális kérdéseivel, sakra kell szállania az alsóbb néposztályok jogaiért, az elnyomottaknak segítségére kell sietnie, hogy úgy a szegényeknek, mint a gazdagoknak a béke anyala le-

gyen, aki korunk utópiáiból és visszaéléseiből az Igében megjelölt utakra vezet.

Dr. Kuyper Ábrahám azon nagy keresztyén gondolkozók közé tartozik, akiknek meg kellett mozdulniok, hogy az óriási szociális „szükség nagyságát némely szociálista vezetők komolyságával és tudományos alaposságával felmérjék“ s az Ige mértéke alá állítva, Istennek tetszően és az Ő dicsőségének szolgálatára tekintve, igyekezzenek megoldani és teljesedésbe vinni.

Nits István J.

Dr. Tóth Endre emlékére . . .

Szomorújelentés jelentette, hirlapok is hirbe tették, hogy messze Debrecenben hosszas szenvedés után hatvanhárom éves korában elhunyt Erdélynek egyik leghivebb fia, dr. Tóth Endre kir. közjegyző.

Világi mérték szerint, bár előkelő hivatali állást töltött be, nem volt nagy halott. De ritka halott, olyan ritka halott, akiknek a száma sokkal kevesebb, mint a nagy halottaké. A nagy halottak érdemét találgatják, vitatgatják, sokszor kérdésbe is foglalják. A Tóth Endréhez tartozó ritka halottak emlékezeténél nincs találgatás, vita, ingadozás. Mindenki egy szívvel, egy szóval s legott ugyanazt mondja.

Dr. Tóth Endréről azt, hogy jó ember volt. Nem volt piacra igyekvő egyéniség és mégis sokan ismerték. S akik csak valaha kapcsolatba kerültek személyével, azonnal megérezték benne az önzetlen jellemet, a becsületesség mintaképét és egész lényéből kiáradó szívjóságát.

Apai, anyai ágon évszázados ref. papi családból született, marosvásárhelyi kellégiummunkában végezte középiskoláit, majd mint egyetemi hallgató Kolozsvárt a Gidófalvi irodába került. Szóval oly körülmények között vált érett férfiúvá, amelyek benne a ref. papi családoknak a vele született nemes örökségét, a jóságának az elvét és gyakorlatát csak tovább fejlesztették, hogy dr. Tóth Endre a legjobb szívú, a legnemesebb lelkű férfiúvá fejlődött, akiket valaha csak ismertem, ismertünk.

Nem hiszem, hogy a közül a sok ezer ember közül, akikkel hivatalosan tárgyal előbb a Gidófalvi irodában, mint hosszú időn át helyettes, majd Tekében, Szászvároson és Debrecenben, hová a közhatalomváltozás sodorta ki őt is, mint kinevezett közjegyző, akadt volna valaha csak egy is, aki zugolódva, megnyúgvás nélkül távozott volna el. Hivatali elfoglaltsága mellett nagy örömmel és páratlan lelkiismeretességgel szolgálta egyházunkat is. A nagysajói, görgényi egyházmegye, a szászvárosi Kún-kollégium s utóbb a debreceni egyházközség keretében végzett megbecsülhetetlenül építő szolgálatot. Szolgálatot tenni másnak,

jót tenni, segíteni másokon, ez volt az ő élete. A szolgálattelvésnek, a jóság gyakorlásának kategorikus imperativusa alá rendeltnek tudta és érezte egész életét. Úgy is élte végig. Valósággal zengő dalba, még inkább lélekiemelő regénymesébe kívánkozik az a szakadatlan, soha ki nem fogyó jóság, amellyel dr. Tóth Endre hivatalában, a közéletben, a társadalomban és családjában mindenkit magához ölelt, mindenkin segíteni akart.

Jóságát önként adta; följajánlotta; kérést, instanciát nem várt. Jellemzésül elmondok egy esetet. Velem történt, de másokkal is ilyen volt a Tóth Endre jóságának a formája. Azonkívül némileg társadalmi korkép is. T. i. dr. Tóth Endre — nyilván a Gidófalvi István hatása alatt — szintén azok közé a kevés számú magyarok közé tartozott, akik szívükön hozdozták a fiatal nemzedék sorsát, előhaladását. Mikor egyetemi tanulmányaim végzése után katonai szolgáltra bevonulás küszöbén állottam, dr. Tóth Endre egy alkalommal minden előzmény nélkül erre a körülményre terelte a beszédet:

— Kész ember volnál — mondotta —, sem könnyelműsködnöd, sem nélkülöződnöd nem szabad a katonai év alatt. Gondoltál-e arra, hogy milyen nagy hiba volna, ha most célod elérése előtt munkabírá sodra, egészségedre nem vigyáznál. Neked nem szabad hiányt látnod. Elj, táplálkozz, ruházkodj rendesen. A napi zsold per-

sze erre nem elég. De mivelhogy erre muszáj elég pénzt előteremteni...

Igy szolgáltam én le az egyéves önkéntes-séget — egészségesen és gond nélkül — a dr. Tóth Endre tanácsából és atyai támogatásával.

Ma is mindig mély meghatottsággal gondolok az ő bölcs és leleményes szívjóságára. Csak azt sajnálom, hogy soha sem tudtam eléggé hálás lenni iránta. Az igaz, hogy ő nem viszonzásért, nem a majdani háláért cselekedte a jót. Neki benső lelki öröm volt, ha jót tudott tenni másokkal. Azért volt telve egész egyéniség derüvel, örömmel, az apró dolgokban is gyönyörködni tudás áldott ajándékával.

Aki felől jót nem mond senki, igen szegényül megyen ki e világból, — ha gazdag is — mondja Mikes Kelemen. Dr. Tóth Endre mint dúsgazdag távozott el. Mindenkinél tudott hagyni. Jó szívét, a jóság hitét és emlékét hagyta itt.

Hála és köszönet a jóságos Istennek, hogy küld az önző sivár világba olyan jó és nemes lelkeket, mint amilyen dr. Tóth Endre is volt. Az ilyen lelkek jósága kezeség és bizonyosság a mellett, hogy lehetséges a magasabbrendű, a keresztyén élet mindenkinél, aki kész a szolgálattelvése. Neked pedig, tőlünk s a szerett erdélyi bércektől a messzi magyar síkságra elszakadt jó lélek! — adjon az örökélet Ura csendes nyugodalmat. Emléked áldott marad.

—f—y.

A IX. tavaszi ifjúsági konferencia.

Torda, 1931. április 8—11.

A szokásos tavaszi ifjúsági konferencia az idén Tordán a volt ref. leánygimnázium épületében tartatott meg. Az ellátás nehéz munkáját a tordai nőszövetség végezte és vendégszeretete sokkal járult ahhoz, hogy a konferencia külső mozzanataiban is teljes rendben, zavartalanul folyhasson le.

A konferencián részt vett 7 theol. tanár és lelkész, 2 tanár, 1 hivatalnok, 1 mérnök, 4 theol. hallgató és 2 egyetemi hallgató, akik részben a konferencia lelki és adminisztrációs vezetését végezték, részben pedig mint érdeklődők vettek részt a konferencián. Az ifjúság számbelileg a következőképpen oszlott meg: 39 református középiskolás, 7 református, — de állami, vagy más felekezetű középiskolából jött fiú, 16 iparos-kereskedő ifjú és 12 földműves ifjú. — Középiskolások jöttek: a) Református középiskolákból: Nagyenyed tanítóképző 14, gimnázium 8, Zilah 8, Marosvásárhely 5, Kolozsvár 4; b) Állami középiskolákból: Szamosujvár, Nagyenyed, Galáti, Marosujvár, Nagyvárad, 1—1 és Torda 2; más felekezeti középiskolából: Székelyudvarhely, Székelykeresztur 1—1.

A résztvevők (összesen 96-an) a következő gyülekezetekből jöttek: Galáti, Kolozsvár, Körösfő (3 földműves), Magyargyerőmonostor, Marosdéce, Marosvécs, Marosujvár (1 iparos), Marosvásárhely, Nagyenyed, Nagyvárad (2 ipa-

ros), Páké, Szamosujvár, Szatmár (4 iparos), Sepsiszentgyörgy (3 ker., 3 iparos), Szászrégen (1 katona), Székelykeresztur, Székelykocsárd (9 földműves), Székelyudvarhely, Torda, Zabola, Zilah (1 építész és 1 ker. tanuló) — összesen 21 gyülekezetből. Jelen volt a konferencián Zeitler Rudolf mérnök, aki a Soli Deo Gloria diákszövetség üdvözlését hozta.

A konferencia belső életét alkották: Reggel naponta bibliaórák (a céltalan, visszaesett, bűnös és megmenekült lélek tárgyakkal), délelőtt igen élénk megbeszélések az ifjúság lelki kérdéseiről (Isten és a világ lelke, a közömbös lélek, a világ mint a keresztyén ember munkatere). Nagyon tanulságosak voltak a déli előadások, amelyeket a gyülekezet jelenlétében Krisztus és a mai világhelyzet. A világ ifjúságának helyzete és mozgalmi és A sáfárkodó lélek mint az új világ építője címen tartottak. Talán a legmélyebb nyomot a fiúk lelkében a délutáni megbeszélések hagytak, ahol sorra vonultak fel egyházunk, ifjúságunk s vele együtt erdélyi magyarságunk létkérdései. A napot minden este imaóra és áhítat fejezte be.

A konferencia eredménye, áldásai az utolsó napi beszámolóból látszott meg, amikor több résztvevő elmondta, hogy milyen ösztönzésekkel, hatásokkal távozik a konferenciáról, mi volt új neki ezen a konferencián. Akkor látszott meg, hogy ifjúságunkra Isten nagy feladatokat bízott és ezen feladatok szolgálatába hűséggel kell beállítania ifjúságunknak a maga képességeit Isten nagyobb dicsőségére.

Hazatért testvéreink.

Máthé Sándorné sz. Sztojka Berta a kolozsvári egyházmegye esperesének felesége márc. 24-én 39 éves korában tért meg az örökkévaló hajlékba. Súlyos, évekig tartó szenvedéseit alázatos türelemmel hordozta, békességet, szeretetet teljesítve maga körül, a házban is és a gyülekezetben is, ahol otthona volt. Aki találkozott vele, csak egyszer is, azt hatalmába kerítette az a szelid nyugalom, mely egész lényéről sugárzott. Igazi papné volt, aki ha nem tudott is aktív részt venni a testet emésztő betegség miatt az egyház életében, a hitnek, a csöndes, Isten kegyelmébe helyezett életének bizonyágtételével sok szónál és tett nélkül ékebben hirdette a kegyelem diadalát, mely a törékeny cserépedénybe helyezett kincset őrzi és megtartja. Hátramaradott kedveseinek, férjének és fiának, adjon vigasztalást az Ur.

Dr. Ferencz Mihály Zsigmond a marosi egyházmegye főgondnoka május 7-én tétetett át az örökkévalóságba földi élete 54-ik évében. Vele az egész erdélyi ma-

gyarságnak, de különösen az erdélyi ref. egyháznak egyik legértékesebb, legnemesebb egyénisége távozott el. Szilárd és határozott ragaszkodása nemzetéhez, öntudatos, áldozatkész, tevékeny buzgalma egyháza érdekében hiányozni fog mind azoknak, akik ismerték. Az életét a közért való szolgálat, a saját érdekeinek a közügyek és mások szolgálatáért való teljes háttérbeszorítása, szinte határtalan áldozatkészség, az Anyaszentegyházért való lángoló szeretet jellemezték. Mindig kész volt helytállani, ahol kellett, szavaival is, tetteivel is, anyagi javaival is. Nemcsak szolgálni tudott, hanem örömmel tudott szolgálni, talán legnagyobb örömmel ott, ahol olyanoknak volt szüksége a segítségére, akik legelhagyottabbak voltak. A egyházmegye, egyházközsége, kollegium, nőszövetség mind megérezte közvetve vagy közvetlenül támogató, munkás tettének segítségét, melyet úgy tudott nyújtani, hogy az természetesnek tetszett, pedig nem természetes, hanem Isten Lelkének indítója volt. Az igaznak emlékezete áldott!

I.

Lapunk legutolsó számának megjelenése után kaptuk azt a lesújtó hírt, hogy Csikszenttamás, Zetelaka után újabb katasztrófa zúdult az amogy is agyongyötört, lehetetlen anyagi viszonyok között élő székely véreinkre. Felsősófalva ez újabb szerencsétlenség helye. 103 ház lett a tűz martalékává és ezeken kívül 200 egyéb melléképület és állatok, de odavesztett minden gazdasági felszerelésük, élelmük és állati takarmányuk is.

Több mint 200 ártatlan gyermeknek még a mindennapi betevő falatja sincs meg, de nincs még felvívó ruhájuk sem.

Minden részvétünk és együttérzésünk velük van ezekkel a teljesen koldusbotra jutott székely Testvéreinkkel. De ez nem elég. Ki kell vegyük részünket a talpraállításukból, segélyezésükben is, és pedig ki-ki tehetségéhez mérten. Ezért kérve kérjük olvasóinkat érezzék át azt a szerencsétlen és el sem képzelhető borzalmas helyzetet, melybe ezek a szegény Testvéreink kerültek és segítsünk rajtuk. Bármily adományt szívesen fogadnak. Az adományok a „Segély Bizottság” címére küldendő: Ocna de sus—Felsősófalva. Mi magunk is szívesen vállalkozunk a beküldendő pénzbeli segélyek továbbítására és azokat lapunkban nyugtázni fogjuk. „Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben.” I. Korinthus 4:20.

Nyugtázásunkat a kolozsvári református Theologia tanári kara és a Theol. Ifjúság adományával illetve gyűjtésével kezdjük meg. Befolyt összesen 4313 Leu.

Dr. Ravasz László folyó évi ápr. 23-án a Bethlen Gábor Szövetség egyházi építő és egyházbizalmi szakosztályában előadást tartott. „A vallásos élet felfogás és világszemlélet hivatása a mai életben” címen.

Előadásában utalt arra, hogy a világban nem egyének vagy közösségek harcolnak, hanem világnézetek. A világot az jellemzi, hogy benne a kultúra hőse a kultúra áldozata lett. Az ember felépítette a nagy technikai civilizációt és erre a vállalkozásra ráment az ember személyisége. Mit használ a Zeppelin, ha a halhatatlan lélek szárnyai elfáradtak és a szegény hajszolt emberek ismeretlen mélységek felé zuhannak? Ha összegyűjtenék azokat a bűnöket, amelyeket a technika vívmányai produkáltak, be kellene látnunk, hogy az olyan civilizáció, amely kiöli az emberből a lelket, a lehető legrosszabb cselekedet. Csufult kifosztva áll meg az ember művelődése tetőpontján. Egy hitetlen kapitalizmusnak, egy hitetlen kommunizmussal való harcától reng a világ. Az Evangelium azt hirdeti, hogy a világ gazdasági berendezkedése nem a módszeren fordul meg, hanem a lelkiületen, amely azt előállította. Gazdag és szegény találkozhatna a kereszt lábainál, mégis szakadatlanul távolodnak tőle.

A Magyarországi Országos Református Lelkészei egyesület ez évi közgyűlését Debrecenben tartja meg augusztus 20—24. napjain. — Ugyanakkor az Országos Presbiteri Szövetség is nagygyűlést tart.

A budapesti protestáns katonai egyház, a katonák, valamint családtagjai részére folyó március 8-án igen látogatott vallásos-estélyt rendezett.

Zwingli halálának négyszázados fordulóját, Genf református népe, folyó évi március 8-án ünnepelte meg.

A lovasberényi Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület egyik tagja bevonult katonai szolgálatra. Berukkolás előtt az Egyesület egy kis ünnepe keretében búcsúztatta el, utra valóul egy kis Bibliával ajándékozta meg.

Stára-moravicai (Jugoszlávia) református Egyházközség legutolsó presbiteri ülésében egyhangulag magáévá tette a kulai presbiterium azon határozatát, mely szerint a kárunkra reverzálist adó református egyháztagok a gyülekezetből kizárassanak.

E határozatát gyakorlatba is vette. Kardos János volt református egyháztagot — ki annak idején a ref. egyház kárára reverzálist adott s azóta is más templomba jár — a gyülekezetből kizárta és Szücs Róának a református egyházba való visszatérése iránti kérését pedig — miután az egyház kárára reverzálist adva, a r. k. egyházba vétette fel magát — nem teljesítette.

A bukaresti református Iparoskör folyó évi február hó 15-én igen jól sikerült műsoros délutánt rendezett.

Magyarországon az 1911. év végén 160 román pénzintézet volt, melyeknek összesen 29.782.071 korona tőkájük, tiszta jövedelmük pedig 4.007.884 korona volt, amelyből 190.504 koronát juttattak román kulturális célokra.

A greenpointi (Amerika) református egyházközség hívei, egyik vasárnapi istentiszteletükön a munkanélküliekért mondtak imát és az ekkor begyűlt perselypénzt, a munkanélküliek javára fordították.

Jellemző az amerikaiak reális gondolkodására, hogy a munkanélkülieken való segítséget, nem a segélyezés formájában, hanem a munkaalkalmak létesítése által kívánják gyakorolni.

A budapesti róm. kath. lelkészek havi konferenciáján megállapították, Mészáros János érseki helynök pedig rendeletben kiadta, hogy a keresztelésért a lelkészeknek stola díj nem jár.

A sárospataki Ifjúsági Keresztyén Egyesület húsvéti hajnali istentiszteletet tartott reggel fél hat órakor, hogy ez által is emlékeztessen a feltámadás napjának hajnalára.

Feketicsen (Jugoszlávia) történt. Botlik János hittestvérünk új házat építtetett. Az új házba beköltöző fiúk lakodalmával az édesanya a következőkben adta elő, a házépítésének történetét: „Egyszer olvastam, hogy a régi időkben, ha valaki házat épített, szokás volt arany és ezüst pénzeket dobálni a fundamentumba. Mikor az én családom tagjai ásót, kapát fogtak és elindultak, hogy megássák az új ház alapját, engem olyan nyugtalanító érzés fogott el. En Istenem, hát én mit csináljak, mivel segítsek nekik a munkában? Egyedül maradtam. Bementem a szobába, bezártam az ajtót és imádkoztam. Kértem a jó Isten segítségét, hogy adjon erőt nekünk is, meg a mestereinknek is, hogy mindenki szépen végezze el a reabizott munkát. Én tehát az édesanyai imádságomat tettem le a fiam házának a fundamentumába, hogy erősek legyenek annak falai.“ Vajha sok ilyen családi házat építenének, ilyen erős alapokra.

Magyarországon mozgalom indult meg egy „biblia bizottság“ megszervezése érdekében, melynek aztán feladata lesz a könyvek könyvét, a lehető legtökéletesebb magyar fordításban és „magyar áldozattal“ közreadni.

Budapesten folyó évi március 22-én a Magyarországi Fűszerkereskedők Országos Egyesülete, valamint a Kereskedelmi Alkalmazot-

tak Országos Szövetsége a vasárnapi teljes munkaszünet érdekében nagygyűlést tartott.

Spanyolországban 1500 éves fennállása után megszűnt a királyság A király elmenekült. Kikiáltották a köztársaságot.

A kolozsvári Református Nőszövetség 7. évi április 20—27. napjain Kolozsvárt, a kolozsvári ref. Leánygimnázium dísztermében sorozatos irodalmi előadást tartott. Előadóként: Br. Kemény János, R. Berde Mária, gr. Bánffy Miklós, Tabéry Géza és dr. Makkai Sándor ref. püspök szerepeltek.

A Lágymányos-kelenföld-i (Magyarország) református egyház visszaállítván a helyes bibliai értelmezésű diakonátust, március 29-én avatta fel 12 újonnan választott diakonust, akiknek feladata a szegények és betegek ellátása és a számukra való adománygyűjtés és szétosztása.

A magyarországi baptista egyházközség által közzétett népforgalmi adatok szerint az elmúlt 1930. évben áttért a baptista vallásra 134 róm. kath., 341 református, 60 evangélikus, 45 görög-keleti, 11 görög katolikus, 1 zsidó összesen 592 lélek. Tőlük azonban mindössze csak hárman tértek ki.

Az angol kormány meg akarja engedni, hogy a mozik vasárnap is tartsanak előadásokat. Az angol puritánok óriási tömege vallási okokból tiltakozott ez ellen. A „Vasárnap Szentségét Védő Társulat“ kérvényt nyújtott be a miniszterelnökhöz a vasárnapi mozielőadások ellen. — A kérvényt 1.457.685 egyén írta alá. A kérvény az aláírások hossza kerekén tíz angol mérföld. Hatalmas teherautomobilon szállították a tiltakozó kérvényt és az aláírásokat a miniszterelnöki palotába.

Egyiptomban a protestáns misszió munka szépen halad előre. A 117 megszervezett egyháznak 20.000 tagja van, 281 vasárnapi iskolával. Az ifjúsági Egyesületnek 4500 tagja van.

A Magyarországi Református Egyetemes Konvent plenáris ülésében elfogadta azt az indítványt, hogy Kálvin János noyoni szülőháza a magyar református egyház címerévé: Debrecen város címerét helyezi el, amely nagyszerűen össze foglalja a magyar kálvinizmus szimbólumait. — Köriratkeppen Bethlen Gábor jelmondatát írják a címerre: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk.“

Az amerikai néger leg többje protestáns, különösen sok a baptista; egyrésztük katolikus, de van Amerikában egy pár ezer zsidó vallású szerezés is.

A diósgyőr-vasgyári református egyházban 16 diakonust és 14 diakonisszát választottak bibliai alapon és a megválasztottakat kézzel iktatták be szolgálatukba.

Oroszországban a legújabb rendelet szerint a divatot törölték el. A rendelet kimondja, hogy Oroszország területén úgy a férfiak, mint a nők kizárólag az állam által előállított egyenruhát kötelesek viselni. Az egyenruha minden társadalmi osztály részére egyforma. Az egyenruha viselése kötelező; aki más ruhát merne viselni, szigorúan megbüntetik.

A nagyváradi református egyházközség-nél most rendszeresítették a negyedik lelkészi állást.

A kolozsvári Magyar-utcai, valamint a Hildelvi református gyülekezetek földész dalárdáinak részvételével, igen jól sikerült műsoros ünnepélyt tartottak. Az emlékbeszédet ez alkalomból Vásárhelyi János ref. lelkész tartotta. I. Rákóczi Györgyről.

A Vasárnapi Iskolai Világszövetség romániai tagozata, folyó évi április hó 23-án tartotta meg Kolozsvárt, a skót-misszió termében, az első vasárnapi iskolai konferenciáját, igen nagy érdeklődés mellett.

A nagyváradi református Egyházközség presbyteriuma gyülekezeti ház felépítését határozta el. Erre a célra Sulyok István református püspök 5000 Leut adományozott.

Ukrainából Hudson Bay Junction. (Kanada) nevű helyre kivándorlottakat, az őket meglátogató lelkész a legnagyobb nyomorúságban és elhagyatottságban találta. A csecsemők majdnem élhen haltak. A lelkész valakitől kapott 25 dollárt és a magából kiegészítette 10 dollárral, ezen vett egy tehénet. Most ez a tehén két hónapig egyik családnál van és azután rendre más-más kis gyerekes családhoz kerül.

Romániában folyó évi május 15-től egy új adónem lépett életbe. A törvény szerint folyó évi május 15-től kezdve a román nemzeti lég-hajózás céljára új bélyegeket bocsátottak ki. 50 banis bélyeget kell felragasztani levelezőlapokra és nyomtatványokra, — kivéve az újságokat és időszaki folyóiratok — 1 Leus bélyeget kell ragasztani levelekre, képeslevelezőlapokra és általában minden olyan hatósághoz intézett beadványokra és hatósági okiratokra, amelyek egyébként bélyegkötelesek. Ez a bélyegkötelezettség különösen a postai forgalmat drágítja meg.

A Bethánia Egylet f. évi április 9—12-ik napjain tartotta meg Budapesten a szokásos évi nagy konferenciáját.

A csehországi magyar református egyház egyetemes konventje folyó évi március 18-án tartotta meg ülését Kassán, Balogh Elemér ref. püspök elnöklete alatt.

A pécsi református nők konferenciája f. évi április 26-án zajlott le a legteljesebb siker jegyében. A konferenciát a gyülekezet Regnum Christianum Nőegylete rendezte meg.

A Filadelfia diakonissza egylet Budapesten folyó évi április 11-én bensőséges meleg családi ünnepély keretében vette fel öt diakonissza jelöltjét, a testvérek sorába. Ezzel a Filadelfia diakonisszáink száma meghaladja a 60-at.

A Magyarországi Református Egyetemes Konvent az ifjúsági missziói munkára költségvetésében 11.000 Pengőt (330.000 Lej) vett fel. A Magyarország területén levő három diakonisszakerpítő intézetet (Bethesda, Debrecen és Lorántffy) pedig egyenként 2000 Pengővel (kb. 60.000 Lei) segítyezi.

Magyarország területén 59.759 gyermek jár vasárnapi iskolába. Bibliakör 52 helyen van.

Az anglikán egyháznak a lambethi konferenciára összegyűlt püspökei, a Krisztus intenciója szerint, az összes keresztény csoportok egyesítését tűzték ki célul s amennyiben a pápa kivonja magát ebből a munkából — sőt a nem római hitű keresztényekkel való közös imádkozást is megtiltotta — megelégszenek a Rómán kívüli keresztény közösségek közelebb hozásával. Így a keleti orthodox és ókatholikus egyházzal való egyesülésen is dolgoznak, de ugyanakkor, amint a délindiai terv is igazolja az evangéliumi irányzatú felekezetekkel is folytatják a tárgyalást. Azonban az orthodox egyházzal való egyesülés útjába akadályokat gördít az anglikán 39 hitcikkely,

amelynek egyike világosan tanítja, hogy az orthodox egyház is, a római is, tévelygők, mert eltértek a Bibliától. Noha a tulzó anglikánok könnyen tulteszik magukat a 39 hitcikkelyen és sokszor épen azzal ellenkezőt tanítanak, az orthodoxnak az volna a kívánságuk, hogy 39 hitcikkely hatályon kívül helyeztessek. Erre azonban felzudult az anglikán egyház evangéliumi papsága és a világi elem tulnyomó része, amely ragaszkodni kíván a 39 hitcikkelyhez, amelyek között az úrvacsorával foglalkozó pont, a tiszta hamisítatlan Kálvini felfogást tartalmazza. Az anglikán püspökök most zavarban vannak, hogy a két törvény között, hogyan tudnak tovább evezni, az egyesítés hajójában.

A bánáti egyházmegyei lelkészek egyöntetűen, — kivétel nélkül, — elhatározták, hogy amennyiben az új kongruatörvény alapján egyes egyházmegyei lelkészek, avagy segédlelkészek kongrua nélkül maradnának, az ilyen kértalanítására, a részükre egyenként kiutalt államszegélyük 10%-át felajánlják.

Kecskeméten a „Hétfői Kör“ tagjai minden hét, hétfőjén vallásos összejövetelt tartanak.

Bethánia Egylet tagjai és barátai részére Szödligeten Budapestről 27 km-nyire, közvetlen a Duna partján, egy egészen magányosan álló épületet bérelt, ahol teljes csendben tölthetik pihenési idejüket a nyaralóba jelentkező vendégek. Lakás és naponkénti négyszeri étkezés 4 pengő 50 fillérbe (kb. 130 Lei) kerül.

Az országos Ifjúsági C. E. 1931. évi konferenciát Cegléden fogják megtartani folyó évi augusztus hó 15—18. napjain.

A nemzetközi Jóbarátság Egyházi Világszövetségének megkeresésére, a magyarországi Egyetemes Konvent békevasárnap megtartását rendelte el. Időpontját minden év advent második vasárnapjában állapította meg.

A Magyarországi Református Tanító-Egyesület Balatonalmádiban „Dobó Sándor“ üdülőházában nyaralókat fogad. Lakás, háromszori étkezéssel és kiszolgálással napi 4 Pengő 50 fillér. (Kb. 130 Lei).

Debrecenben folyó évi április 19-én felekezetre való tekintet nélkül istentiszteletre gyűltek össze mindazok, akiket annak idején a kommunisták tuszok gyanánt elfogtak és elhurcoltak. Az ígét Baja Mihály ref. lelkész hirdette, aki maga is egyik szenvedő hőse volt az esetnek.

Németországban érdekes statisztikai kimutatást készítettek a német nyilvános könyvtárak. Meg akarták ugyanis állapítani, hogy a könyvtár használói milyen mértékben olvasák az új könyveket. Az eredmény a következő volt: A használt könyvek 60 százaléka 5 évnél fiatalabb, tehát 100 olvasott könyv közül hatvan 1925. után jelent meg. 23 százalék 5 évnél idősebb, de 10 évnél fiatalabb volt, tehát az olvasott könyvek 83%-a az utolsó 10 éven belül jelent meg és csak 17%-a volt 10 évnél idősebb. Ha meggondoljuk, hogy még a mostani tulprodukciónak képest is mennyivel több könyv jelent meg az idők folyamán 1920. előtt, mint 1920. után, akkor még szembeötlőbbé válik az a tény, hogy a mai nemzedék mennyire elfordul a multtól és mennyire iparkodik belemerülni a mai élet forgatagába.

A kalotaszegi református Egyházmegye tanítóköre folyó évi április 9-én igen látogatott értekezletet tartott Magyarvalkón.

KÁLVINISTA VILÁG

SZERKESZTI Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lel. Egész évre 120 Lel
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

V. ÉVFOLYAM

1931. JUNIUS 15. — JULIUS 1.

12.—13. SZÁM

Létfenntartási problémánk.

Különös módon vibrálnak a mi létfenntartásunk problémái. Eddig nem győztük eléggé hangsúlyozni, mennyire az egyéni életképességtől függenek a közösségi létformák. Ma pedig megdöbbenően előtérbe léptek a közösségek. Ma sem mondhatjuk, hogy a közösségekre nézve nem döntők az egyéni arravalóságok, de viszont az egyén ma sokkal inkább függ a közösségtől, mint a közösség az egyéntől. Kétségtelen, hogy a kollektivitások korát éljük s az élet-fejlődés mindinkább a közösségek jelentőségének kiemelése felé tart. Ha ezt a tényt felismertük, akkor sokkal többet kell törődnünk az azzal a kérdéssel, miképpen lehet a közösségeket olyan belső erkölcsi erőktől áthatni, amelyek megmentik a belső romlástól, egyfelől a diktatórikus szellemtől, másfelől a tömegszellemtől, mert ez a kettő veszélyezteteti állandóan a közösségeket.

Abban a nagy belső szétszórtságban, amelyben mi ma megint élünk, abban a nagy belső tagoltságban, amely ma ismét úrrá lett felettünk, nincs nélkülözhetlenebb kérdés számunkra, mint foglalkozni, és pedig sürgetőleg foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy *mit kell tennünk, hogy a mi egyházi közösségünk és a mi nemzet-társadalmi életünk összetartóbb és tömörebb legyen?* Meg kell szüntetnünk azt a belső lazaságot, amely ma közöttünk uralkodik és amely egyfelől desperáció, másfelől pedig a társadalmi nevelés hiányából ered. Itt Erdélyben sürgetőleg áll ma mindnyájunk előtt az a nagy igazság, hogy helyre kell állítanunk önlelkünkben a keresztyén egyházi életközösség elsőségét. Ma ismét vakítóbb fényvel villan fel előttünk, hogy az egyházi életközösség ereje és szelleme a feltétele az életképes és mély nemzet-társadalmi életközösségnek és viszont a nemzet-társadalmi életközösség a feltétele az egyéni létfenntartás erejének és biztonságának. Az élet tiszta forrásvíze csak ott fakad fel a szentegyházi élet tiszta ma-

gasságában. Ha elszakadunk ezektől a forrásoktól, úgy meg kell elégednünk a mindennapi élet országútjainak mentén talált kutak vizével. Az egyház elsőségét nem azért hangsúlyozzuk, hogy az egyház uralkodjék, hanem azért, hogy akadálytalanul tudja ismét nyújtani azokat az életerőket, amelyek új vérkeringést visznek bele a nemzet-társadalmi-életközösségbe.

Rá kell ébrednünk arra, hogy kétségtelenül szüksége van a mi kisebbségi életünknek a tisztább értelemben vett politikai nevelésre. De ennek a politikai nevelésnek nem akármilyennek, hanem egyenesen keresztyén politikai nevelésnek kell lennie. Ennek a nevelésnek arra kell tekintenie, hogy egy szeretet-közösséget hozzon létre, amelyben mindenki a maga érdekeit a másoknak való szolgálattal szolgálja.

Rá kell ébrednünk arra, hogy nekünk szükségünk van egy szociális nevelésre, amelynek segítségével el tudunk ismét oda jutni, hogy leromboljuk azokat a válaszfalakat, amelyek kit-kit az önimádás és az önérdek-hajszja szűk keretei közé zárnak. Ki kell zárnunk a nemzeti közéletből azokat, akik helyzetünk minden előnyét a maguk és érdektársaik javára tökécsik.

Es rá kell ébrednünk arra, hogy szükségünk van egy kollektív erkölcsi nevelésre. Milyen szomorú egy olyan közösség, amelyben ismételen csak tapasztalnunk kell, hogy minden igazi nagy ügy győzelme emberek jellemgyengeségén bukik meg. Milyen fájdalmas dolog, hogy még mindig többségben vannak ebben a mi kis közösségi életünkben azok, akikre nézve a lovagiasság, a formai tisztesség és az emberek által elismert, vagy elhallgatottan tudomásul vett becsületesség a legmagasabb erkölcsiség. Kötelező érvényű szabállyá kell tenni és a közös erkölcsi magatartás segítségével ki kell erőszakolni, hogy mindenki, ahol áll, ott egész ember legyen és ha nem az, akár a gerinctelensége,

akár a gyávasága következtében, akkor az erkölcsi felháborodás elseperje onnan. Mi nem űzhetjük tovább azt a fényűzést, hogy akár erkölcsi, akár megélhetési sine curakat tartsunk fenn.

Úgy az igazi politikai, mint a szociális,

valamint az erkölcsi nevelés csak azon az alapon lehetséges, amelyet Jézus Krisztus vetett. A Krisztusban, a Krisztus által végzett nevelés, amely már több, mint nevelés, mert építés: ebben van a mi létfenntartásunk igazi problémája. T. S.

Istenkereső világ.

„Boldogok, akik teljes szívből keresik őt.“ Zsolt. 119., 2.

A mai világról el lehet mondani: pénz, hatalom, vagyon, élvezetkereső, de az csak egy nagyon minimális hányadról állítható: Istenkereső. Pedig Őt kellene először és mindenekfelett keresni, mert Isten nélkül nem boldogít a pénz, hatalom, vagyon, élvezet stb. Ezért mondja az Úr: „keressétek először Istennek országát és ezek (élelem, ruha, pénz stb.) mind megadatnak néktek.“ (Mt. 6. 33.) Ugyanis Istennel és Isten által mindezek megszentelődnek, más értékelést nyernek. Ezért vesztik el és nem találják meg soha a földi javak igazi értékelésének titkát azok, akik Istent kihagyják a számításból.

Őt azonban csak azok találják meg, akik teljes szívből keresik. Nem lehet Vele alku-dozni. Nem oszthatom meg az életem Isten és a világ közt. Egészen, fenntartás nélkül oda kell magam adnom.

Az Istenkeresés legfőbb titka pedig felismerni, hogy nem én keresem Őt, hanem Isten keres engem Szentfiában, a Krisztusban. Ez pedig öntudatos, határozott belső szemlélet: elmélyedés, imádság stb. útján.

Tehát Isten nem a rajtunk kívül fekvő világban, hanem mindig és kizárólag csak belső lelki életünkben, önmagunkban kereshető és található. És pedig annak a felismerésében, hogy az életem nem jó úgy, amint

jelenleg van, mégis Ő keres. Keres ebben az eltorzult mivoltomban, ebben a mostani életfolytatásomban, pénzsóvár lelkületemmel, vagyonéhes irigységemmel, hatalomraleső alattomossgómmal. Igen, Ő keres olyan reménytelenül, hitetlenül, szomorúan, amint vagyok, mert szeret.

Azért boldogok az Istenkereső lelkek, mert felismerik, hogy Isten éppen őket keresi, éppen az ő életüket akarja mássá tenni s a Krisztusban megtalálni.

Tehát Istent valójában akkor találjuk meg, mikor mássá lesz, atalukul, megszentelődik az életünk.

Ez az egész élményfolyamat pedig nem emberi ténykedés. Nem logikai keresés, nem esztétikai szemlélet, nem etikai magatartásból származó felfedezés, hanem hitbeli keresés, hitbeli szemlélet, hitbeli összetalálkozása a „bűnös én“-nek a kegyelmes Istennek. Istent csak hittel lehet keresni és megtalálni. Akinek nincs rádiója, hába zárkózik be kolozsvári lakásába meghallgatni a pesti operát. Csak a hívő előtt szólal meg az Isten titkokba burkolt, láthatatlan világának felséges zenéje. Csak a hívőre vonatkozik a minden időkre érvényes ígélet: „Kérjétek és adatik néktek; keressétek és találjátok (Mt. 7., 7.), „sőt még amit nem kértél, azt is megadom néked, gazdagságot és dicsőséget.“ (1. Kir. 3., 13.)

Vajjon mikor leszünk teljes szívből Istenkereső lelkek s ez a világ Istenkereső világ?

Bonczidai Dezső.

A Vasárnapi Iskolai Világszövetség konferenciája.

Budapest, 1931 augusztus 11—16.

Ez év augusztusában tartja Budapesten a Vasárnapi Iskolai Világszövetség európai nagy konferenciáját, amely minden, a keresztyén nevelés iránt érdeklődő érdeklődésére számot tarthat. Különösen vasárnapi iskolai vezetőknek ajánlatos a részvétel.

Erre a konferenciára elsősorban a vasárnapi iskolai vezetők és mások számára társas utazás fog szervezteni. A részvétel költségei a következők: jelentkezési díj a konferenciára: 180 lei, kedvezményes vizum 60 lei, vasúti jegy Kolozsvárról Budapestre és vissza III. osztályú gyorsvonaton, kedvezményes menetdíjjal a konferencia alkalmából 160 lei. Ezenkívül, akinek szállás kell Budapesten, ennek ára reggelivel hat napra 180 lei, ebéd és vacsora kapható a hat napra 360 lei-ért. Az összes költségek szálláson és étkezésen kívül 1060 lei, melybe a közös útlelvel megszerzése költségei is bele vannak számítva.

Aki a konferencián részt óhajt venni, jelentkezé-

legkésőbb június 20-ig egy levelezőlapon a Ref. theologia Házügyi Hivatalához (Cluj-Kolozsvár, Calea Marechal Foch 38.), hogy ez a szám a Világszövetségnek bejelenthető legyen. Ezenkívül minden résztvevő legkésőbb június 30-ig küldje be a következő okmányokat: a) állampolgársági bizonyítvány-másolat, b) személyazonossági bizonyítvány, c) 21 éven alóliaknak közjegyző előtt kiállított szülői beleegyezés az utazáshoz, d) katonai bizonyítvány az utazáshoz való hozzájárulásról, e) két darab arckép keresztülírva a névvel. Ezenkívül ugyancsak június 30-ig be kell küldeni, akinek szállás és koszt nem kell, 170, akinek szállás és koszt is kell, 2200 leit ugyancsak a Ref. theol. Házügyi hivatalához.

A konferenciával kapcsolatban kirándulás is van tervbe véve, amely a Balatonra 300, Lillafüredre 350 lei lenne egy napos kirándulás oda és vissza. A jelentkezéseket csak teljes pontosság esetén lehet elfogadni.

Keller Adolf dr. (Geni) előadása a gazdasági kérdéstről, mint theologiai kérdéstről.

Mindezideig a nevében kifejezett egység gondolatának a keresztyénség még nem tett eleget. A mi egyházunk az egyházak közösségeiből nem szakíthatja ki magát. Épen így az államok sem élhetnek mint egyedek külön-külön, mert vannak bizonyos problémák, melyeket csak közösen lehet megoldani. Így sem a szocialista, sőt a gazdasági téren sem lehet eredményt elérni, úgy, hogy más ország ne vegyen részt e probléma megoldásában. Például Anglia, amikor felszólalt az alkoholfogyasztás ellen, a hortermelő államokkal találta magát szemközt. Épen így Amerika összeütközésbe került a tarifa-kérdésében az európai államokkal. Pedig a gazdasági problémák együttes megoldására mindenekfelett azért van szükség, mert az amerikai gyémántkőszőrűlők között és az afrikai gyémántmezőkön kiűtött (1929)munkanélküliség óta olyan hatalmas probléma lett ez, hogy millió és millió ember sorsa függ e probléma megoldásától. Ez a probléma egyelőre nem látszik theologiai problémának, de ha lényegére, indító okára nézünk, azonnal azzá lesz. A mai gazdaság az egyén törvénye alatt áll, az általános többlet-produkció elgépiesíti, mechanizálja az ember életét. A Rajna vidékén tett látogatása alkalmával tapasztalta, a „zúzó vaskezeket“, a mechanizmus hatalmát, amely olyan csodálatos tökéletességre fejlődött, mintha már értelme is lenne. A szociálpolitikus Sombart szerint: a gép szellemesül.

A tőke internacionális. Oda folyik, ahová a titkos erő vonja, pedig a tőkének nincs hite. Annyira devalválódott a pénz értéke, hogy például a schweizi bankok már egy %-ot is alig adnak reá, sőt el sem fogadják! De hogy milyen rettentő kinövései vannak a mai gazdasági rendszernek azt látjuk abból, hogy az ausztráliai gyapott-termelő azért panaszokodik, mert igen gyorsan nő juhái hátán a gyapju, a chicágói kávétermelők, a kanadai gabonatermelők a tengerbe sülyesztenek, illetve elégetik az értéktelenné vált termésüket, s addig a világ másik táján, például Kinában 100 ezrek halnak éhen és mindenütt a világon sok ember van, aki rongyokat is alig tud magának venni. De a tőke teljesen befolyásolja szellemi életünket is: s amennyiben pedig a lélekre s szellemre hat, theologiai kérdés. amely mellett az egyház nem mehet el közönösen. A húszmillió munkanélküli keresztyénnek való munkaadás keresztyén probléma, a sokmillió éhező és mezítelen táplálása és felruházása keresztyén probléma. A lelkiismeret szemét a világ legnagyobb elméi megérezték már magukon, s ezért gyűltek össze a munkanélküliség problémájának megoldására: Washingtonba, hol a világ eme krízisét akarták megoldani, az élet érté-

kével foglalkozók. — Megrázó volt látni, hogy még a szakemberek is megdöbhettek a „világkrízisen“ és semmi konkrét tanácsot, szabályt, törvényt nem tudtak adni, csupán egészen általános „irányelveket“. Itt Erdélyben is érezhető a gazdasági kérdés egyénenként, bár a munka kérdése nem olyan aggasztó, de eokonomiai hatása itt is érezhető. Az egész világ kérde: mi az értelme a gazdaságnak?, *mit jelent az ember számára a gazdaság keresztyén szempontból?* E nagy kérdést keresztyén, theologiai szempontból, tehát ker. theol. szempontból kell nézni. Ma különösen szükséges a gazdaságot kérdésessé tenni, mert a keresztyénségnek épen az élet értelmére nézve van értéke s addig az egész gazdasági élet ma gépezet. „Pedig mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkében kárt vall (Ján. 26:26)“. A mai gazdasági rendszer vak gyáriasítása minden munkakedvet megöl, a munka igazi értelmét meghamisítja. Például a Rajna mellékén egy autógyárban látta, hogy az autó úgy készül el, hogy a munkások mindenikének csak egy-egy mozdulatot kell tennie, s így élő mechanizmussá válik. Vagy például egy londoni csokoládégyárban látta, hogy ezer és ezer leány éveken, egész munkáséletén át csak azt a piros kis cukor pontocskát tette reá a kész csokoládébonbonokra. A munka ezen mechanizálása ma probléma. Minket pedig az érdek, hogy a theologia mit tesz a kérdés megoldására. A theologus mindent az Evangéliummal magyaráz, az Evangélium pedig három megoldó gondolatot ad: 1. A *lélek gondolata*, mely alatt azt érti, hogy míg a mai gazdasági folyamat a középpontba „a dolgot“ helyezi, addig a keresztyénség a lelket. 2. A *gazdasági igazságszolgáltatás gondolata*, amely reámutat arra, hogy mennyire igazságtalan az, hogy például Angliában 4—5 tröszt a tőkének jó 40%-át tartja kezében; általában a világ mai helyzetét a gazdasági igazságtalansággal jellemezhetjük. A keresztyénségnek hivatása, hogy társadalmi igazságosságot teremtsen és felmutassa a szociális feladatokat, a lelkiségünk feladatát, mert bár az Evangélium nem ad gazdasági és szociális programot, inspirációt ad, amelyet gyakorlattá kell tennünk. 3. A *keresztyén közösség gondolata*. Ma még nincs keresztyén közösség. A mai keresztyénség csak társaság. És ezt a nagy különbséget egy nemzetgazdász(!) látta meg. Ma vannak kartellek, trösztök, érdek gazdasági társulások, és mindezekben a keresztyén közösség gondolata nem érvényesül. Pedig a keresztyénség a szolidaritás, szolgálat áldozatosság törvénye. A gazdaság öntörvénykezést nem igényelhet, hanem az embernek kell szolgálni Istennek és az ember-

nek. A keresztyénség így tölti be feladatát. A stockholmi mozgalom is ezt akarja megvalósítani: 1925-ben a világ egyházainak konferenciája volt itt, mely a szociális gazdasági kérdés megoldásának gondolatát akarta valósággá tenni: a gyakorlatba bevinni. Bár szemére vették e konferenciának, hogy külső mozgalmat képvisel, a tény az, hogy a konferenciának és ebből folyó u. nevezett *stockholmi mozgalomnak* munkája lithől folyik. Ez a munka tehát az egyházak hitéből született, abból a gondolatból, hogy egész életünkkel Krisztusnak tartozunk s jogunk van várni Isten országát. A keresztyén világ dogmatikai hitvallást adott, de azzal keveset törődött, hogy a gazdasági téren etikailag mit hisz és mit vall. A mai ifjúságot a szekszuális kérdés, a szülőket a születés korlátozásának gondolata foglalkoztatja, de ezen a téren nincsenek kérdéseik. Sőt! az egyház sem nyilatkozott, hogy a hitnek mi a feladata. Amerika már 1908-ban adott ki *szociális credo-t*, de az egyetemes keresztyénség még „stockholmig“ nem állított össze szociális credo-t, Stokholm is csak indítást adott ennek kidolgozása érdekében. A stockholmi munkaközösség nem volt denominális jellegű, még az orthodox egyház is csatlakozott hozzá, csupán a római egyház vonta ki ebből is, mint mindenből magát, tehát ez is mutatja azt, hogy általános probléma lett a gazdasági kérdések theologiai megoldása. Ma látjuk, hogy ez elméleti megoldás, szív és lelkiismereti kérdés kell, hogy legyen. Ezzel a kérdéssel egy egész speciális theologiai kérdés függ össze: a „*theologiai fordítás*“ problémája, amely alatt nemcsak a nyelv lefordítását értjük, hanem ez úgy értendő, hogy az amerikai aktivizmus hajtóerejének titkát ki fordítja le a mi nyelvünkre, hogy megérthessük, vagy például ki képes a református józanságot az anglikán gondolkozással megérteni. *Isten segítségének a tétlen várása egyenlő az erőknél nem tőle való várásával*, egyenesen istengyalázás számba vehető. Így az ökonomikus feladat theologiai kérdéssé válik. Az egyes egyház eddig csak saját határában belül dolgozott s egyik egyház a másik számára kérdés volt. Barth szerint a katolicizmus a protestántizmusnak kérdése s nem tudja, hogy vajjon a katolicizmusnak a protestántizmus kérdése-e? A nagy munkaközösség felénk irányuló kérdés. Ezt kell megnéznünk, hogy mi az egyes egyház *speciális kharizmája*, hogy melyik egyház mivel járul a szociális kérdés megoldásához? Az egyháznak határozott feladata van a nyomor leküzdését illetően, nem elegendő annak egyszerű theoretikus látása, hanem praktikusán kell segíteni rajta. Lehet, hogy az egyház szolgálói, funkcionáriusai theoretikusán fel vannak vértézve a nyomor leküzdésére, lehet, hogy vannak ideáik, elveik, lehet, hogy erre vonatkozólag is vannak törvényeik, de az a fontos, hogy amikor elébük áll

a nyomor, mit tesznek. — Példát mond el: egy vasárnapi iskolai tanítónő jutalomképet ad egy gyermeknek, aki szorgalmasan látogatta a vasárnapi iskolát és azt mondja neki, hogy tegye otthon fel a falra. A gyermek így válaszol erre: a mi lakásunknak nincs fala! A tanítónő nem tudva megérteni a gyermeket, elmegy a lakásukra és megdöbbenve látja, hogy egy kis szobában három család lakik és pedig olyan módon, hogy a szobarészek egymástól zsineggel vannak elkerítve. Ilyen eset száz és száz adódik, vajjon mit tesz ilyenkor az egyház, vagy funkcionáriusa!? Vajjon itt csak államgazdasági kérdés forog-e fenn, vagy etikai is lett a kérdés, vajon itt nem utal-e minden a keresztén *közösség* kérdésére? Itt tehát emberi felelősségről van szó, embertestvérünk iránt való felelősségről. tehát a kérdés theologiai kérdéssé lett, mert így nézve a gazdasági szükség eltüntetése theologiai probléma: tehát a mi feladatunk lett ennek megoldása. E kérdések megoldására nemzetközi társadalmi intézet mi orgánunk: az egyház. Mi egyesek ebben közössége vagyunk az internációnak, s nekünk jól esik tudnunk, hogy fajon, nemzetben, nyelven túl a világ-közösség tagjai vagyunk, mert mi az egyház, az Anyaszentegyház közösségében vagyunk. A munkásmozgalom már megteremtette az összetartás, az egymásiránti felelősség gondolatát, mi ezen kérdések megoldását s e kérdések megoldásában való vezető tiszttán a munkásvezéreknek engedjük át, vagy az egyház is megkívánja benne a maga részét? Mert a valóság az, *hogyha nem az Evangelium kényszerít erre, akkor a nyomor fog kényszeríteni*. Azt nem lehet állítani, hogy a munkásságnak nincs érdeklődése az Evangelium iránt s azt sem mondhatjuk ki, hogy őket terheli a felelősség, ha eltávolodtak tőle, mert az egyház nem fordított elég gondot rájuk, a munkanélküliség kérdéséhez tehát a munkások kérdése is szorosan odatartozik, ez is szociális kérdés.

Minket a konkrét nyomor kényszerít az új, keresztyén realizmusra, amely világproblémában, a „*Weltkrisis*“-ben az emberi felelősség problémáját akarja megtalálni. És ez a probléma isteni megigazítás problémája. Az igaz, hogy távol látszik állani ettől a világ iparainak discusiója, talán távol áll látszólag a theologiatól a munkanélküliség kérdése, mégis az egyház kérdése ez. S ha az erdélyi egyház a maga kicsiségében akkora nagy terhet hordozva, aktíve nem is tud résztvenni az egyházak eme közös problémájának megoldásában, úgy *távolról is közel jöhet imádságában*: a stockholmi konferenciára egy názareti gyermek kalapácsot küldött s amikor az elnöklő Soederblum érsek a kalapácsal az asztalra ütött, mindenkor érezték a gyűlés tagjai, hogy nem az ismeretlen katona, de az ismeretlen gyermek van mindig velük: így

kozás, hogy a gazdasági válság nem mindenkire, csak bizonyos osztályokra vonatkozik, míg a tőkének csak jobban biztosítja kizsákmányoló erejét, ez a mai kornak nemcsak gazdasági, de egyúttal erkölcsi képe is s egyúttal nagy etikai süllyedése. Henry George mondja „milyen elhomályosult annak az embernek erkölcsi érzéke, ki a keresztyén társadalomban vagyonával kérkedik.“ Hogyan mondaná ezt ma, mikor csak azok rejtik el felhalmozott vagyonukat, akiknek ennek elrejtésére további harácsolásuk érdekében szükségük van. Hogy a gazdasági válság előidézésében mennyire játszanak közre az ember bűnei, s hogy tovább harapódzásának mennyire nem vetnek gátat az ember erényei, nem célozom itt kifejteni. Utalok azonban Tolsztojra „ha a keresztyének megtartanák vallásuk tanításait, nem volnának sem gazdagok, sem szegények“. Itt inkább arra szeretnék rámutatni, ami homályban van, vannak-e lelki, erkölcsi eredményei a válságnak s ezek tisztán destruktívek, szégyenletesek, vagy valami értékkel is bírnak ránk nézve.

Számoljunk le a szegénység fogalmával. A mai kor szerint posvány ez, melybe aki belejutott, helőle minden rendelkezésére álló eszközzel kell, hogy meneküljön. Rendszerint az embert ebből a képzelt mocsárból nem az erényei segítik ki. Feltámadó szenvedélyei, mohósága, birvágya emelik, de úgy, hogy mentés közben mindinkább veszíti lelkét, mint Lagerlöf Zelma örökszép legendája szerint a pokolból menekülni akaró, de oda mégis visszazuhanó Szentpéter anyja. Posvány-e a szegénység? Jézus nem ezt mondja. Tolsztojnál olvasom „Jézus mindig kifejezte rokonszenvét a szegények s haragját a gazdagok iránt.“ A gazdag ifjúval lejátszódott jelenetben pedig (Máté XIX.) a gazdagságot örök akadályául tartja Isten országának s végtelen részvétellel kíséri a gazdag ifjú távozását. Éppen ezért az emberiség legnagyobb lelkei mindenkor a legkevesebbet kérték a földi javakból. Igaza van Fanckhausernek „mindenki, aki gazdag óhajtott lenni, hogy a szegényeken segítsen, mikor kívánsága teljesült fősvény lett, nem adakozott semmit s megfélekezett Isten országáról. Nagy kísértés a gazdagság.“ Fertő-e a szegénység, melyből a bűnök virágai hajtanak ki? Korunk ezt így értelmezi, s a szegény ember bűneit szinte szentimentálisan szokták a szegénységgel menteni. Lopott, mert éhezett, sikkasztott, mert nem tudta eltartani gyermekeit. Ha ez a tétel igaz volna, a gazdagok közt alig találhatnának bűnösök. De kérdem, a közpénzek eltűnt milliói, a panamák, szegénységből származnak-e, vagy az erkölcsi erotikus bűnök azon tömege, amelyeknek melegágyát éppen az előkelő szalonok képezik s a melyeknek

száma mindig versenyez a szegénység bűneivel. Tehát a szegénység egyáltalán nem mocsár, sőt tiszta tó, melyből mint fehér, meszszire tündöklő vizililiomok emelkedtek ki az emberiség legnagyobb alakjai. És mi mégis félünk tőle. Félünk a gazdasági válság által okozott szegénységtől. Nem vesszük észre, hogy a legtöbb existenciát nem a gazdasági válság tette tönkre, hanem az azt megelőző pénzbőség. Ez szoktatott hozzá a túlzásokhoz, az ugróban való számításhoz. S amikor a multat siratjuk, nem értékek elvesztését siratjuk, hanem sok ki nem elégített, de főlősleges igény, sok óhajtott, de meg nem tartott muri sirjára hullatjuk könnyeinket. De mi meg kell lássuk, hogy a mi benső értékünk, a mi lelki kibontakozásunk független minden vagyontól, s hogy a protestantizmus a maga nagyságát éppen a maga szegénységének köszönhette. Az egyház akkor vesztette el a maga erkölcsi tartalmát, mikor gazdag és uralkodó egyházzá lett és a protestáns egyház akkor nyerte meg a maga isteni erejét, mikor mindezeket eldobta magától. S akik ma is ennek az egyháznak nagy szellemi vezető egyéniségei, naggyá létükben semmi szerepet sem játszott a vagyon. Igazi szabad ember csak a szegény ember lehet. Minél nagyobb az érdekeltsége valakinek a földi javak viszonylatában, annál inkább hozzájuk van kötve ezer és ezer láncsal. Éppen ezért nem tartom erkölcsi igazságnak, csak egyszerű kaszinó morálnak ezt az angol közmondást „a pénz jellem.“

Ha ezeket figyelembe vesszük, nem kell magunkra nézve irtóztatónak találnunk a gazdasági válságot. Sőt át kell éreznünk, hogy éppen a válság fogja visszaadni önerőnkbe vetett hitünket. Rékényszerít ezeknek kifejtésére s a társadalomból selektálni fogja a léhát, a könnyelműt, a munkakerülőt. Lehengereli azt az osztályt, amely nem életképes. Selektálja az alkoholistát és megteremti a józan polgár típusát. Feltétlenül gondolkodásra kényszerít, közösségbe hoz a szegényekkel és nélkülözőkkel. Éppen azért nem találok ildomosnak, erkölcsösnek, hogy egy ref. pap bármi módon kikerüli a válság terhét, és munkanélküli, nyomorgó hivei közt mint az egyház és állam dédelgetett kedvence, a jólét képviselője áll. Erkölcsileg sokkal magasabbnak találok az együtt való szolidáris életközösséget s a valódi lemondásban és türebben való erkölcsi fölényt és útmutatást.

Városon letörte a gazdasági válság a luxus, nagyozolás, mulatóhelyek aranykorát, falun megfékezte az alkoholizmust, a népünket degeneráló ünnepi kicsapongásokat. E tekintetben csak sajnos, mért nem jött hamarabb, sok emberi életet megmentett volna.

Sajnos, hogy egyelőre csak mint külső törvény uralkodik a lelkeken. Mi pedig ösz-

szeszoritott ökölrel várjuk, hogy vége legyen és szabadjára eresztessük megláncolt szenvedélyeinket. Egyelőre még sajnálkozás helyett irigységgel nézzük a gonoszok szerencsését. Mártnak látjuk a megnyirbált álláshalmozót, és szerencsétlen páriának magunkat és mieinket, ha nem tudjuk igényeinket leszállítani. Pedig Isten ítéletet tart a világ felett. Ebben az ítéletben töri össze sok já-

tékszerűnket, álértékeinket. Úgy hiszem azokat szereti, akiknek álértékeit elszedi és megadja helyettük az élet igazi értékeit. De jaj és ezerszer jaj azoknak, akik még mindig ezekben a régi értékekben hisznek és ezekből a gazdasági válságban Isten által halálra ítélt hamis értékekből akarják felépíteni a maguk holdogságuknak templomát.

Sajóudvarhely.

Kese Attila.

Keresztyén aszkézis a gazdasági életben.*

Míg a termelésre vonatkozóan az volt a protestáns ethika követelménye, hogy azt minél magasabbra kell emelni; hogy a produkció mentül nagyobb legyen; hogy a keresztyén embernek egyenesen kötelessége a meggazdagodás: addig a fogyasztással szemben azt hangsúlyozza, hogy annak minél kisebbnek kell lennie: *a konzumcióban keresztyén aszkézisnek kell érvényesülnie!* Ugyanis: *a produkció és konzumció egymással fordított arányban állanak, illetve kell állaniok.* Mert épen ez a nagy baj, a társadalom sok nyomorúságának, a gazdasági válságnak az az oka, hogy ez az arány felbillent. Nagy produkció mellett a fogyasztás is nagy, sőt ugyanígy van kevés produkció mellett is. Nagvobb az igényük, mint a termelésük, a jövedelmük. Hány ember van, akiknek egész életét keserűvé és nyomorúságossá teszi az, hogy igényeik nagvobbak, mint jövedelmük, s mivel kiadásait nem jövedelmük, hanem igényük szabályozza, életük az anyagi javakkal való, sokszor reménytelen tusakodássá lesz.

Ezt a keresztyén ethika nem helyesli, sőt egyenesen elítéli. Pazarlás, fényűzés a keresztyén ember gazdasági életében helyet nem foglalhat. Igaz, hogy ez relatív dolog, mert nehéz megállapítani, hogy mi a luxus és mi a szükséges. Ezt kinek-kinek az életstandardje határozza meg, ami azonban nem jelenti azt, hogy ennek a megállapításánál a fényűzés és szükséges határvonalának meghúzásánál a tág liberálizmusnak helyet adhatunk. A gazdasági élet minden vonalán érvényesülnie kell annak, hogy *a termelésnek maximálisnak, az igényeknek azonban minimálisnak kell lenniök.* A takarékoság erényét a gazdasági életből nem kiküszöbölni, hanem épen fokozottabb erővel bele kell vinni. „Takarékos vagyok... a világi javakkal mert nem szabad azokat feleslegesen elpazarolnom; magamra csak annyit használhatok, amennyivel alkalmassá tudom tenni életemet az Isten szolgálatára.” (Dr. Tavaszy S.: Ker. ethikai előadásai. 80 l.) Tehát kimondhatjuk: *A fogyasztás keresztyén ethikai regulatív elve az Isten országa szolgálatára való alkalmasság tétel szükségére. Ami ezen felül van, az hely-*

telen sáfárkodás, könnyelmű tékozlás, felesleges fényűzés; ami alatta van, az bűnös fösvénység: Isten országa ügyének maga után ítéletet vonó megrablása. Ez a keresztyén gazdasági élet arany középutja, egyensúlyának egyetlen regulátora. Tékozló költsékezés, míg az emberek ezrei szegénységben nyomorognak, felesleges fényűzés, míg Isten országának ügyei anyagi lehetőség híján hátrányt szenvednek, keresztyén embernek nem engedhető meg. Milyen ítéletet mond a Heidelbergi káté is, mikor „Isten ajándékainak különböző tékozlását” *lopás-nak minősíti!* (110. kérdés.) Ezt az elvet a gazdasági élet minden szegmentumában: az étkezéstől és ruházkodástól kezdve a fogyasztás legmagasabb funkciójáig feltétlenül és elodázhatatlanul érvényesíteni kell.

Reformátoraink ezt nagyon erőteljesen hangsúlyozták. Luther így ír a német nemzet keresztyén nemeseihez: „Igen szükséges dolog volna, hogyha általános rendelettel útját állnák a német nemzetnél a ruházkodással való roppant fényűzésnek, aminek következtében oly sok nemes és gazdag nép szegényedik el. Hiszen, mint más országoknak, adott az Isten nekünk is elég gyapjút és szőrt, lent és mindazt, ami bármely rendnek illendő, tisztességes ruházkodásra valóban egészen alkalmas, úgy, hogy semmi szükség arra, hogy oly rengeteg sok kincset pazaroljunk el és dobjunk ki selemért, bársonyért, avagy szövetért. De hát senki sem akar másoknál hátrébb maradni s ekként nagyzás és irigység támad és harapódzik el közöttünk, amint meg is érdemeljük, és mindebből sok nyomorúság származik, ami elmaradna, ha az Istentől adott javakkal, hóborst hiúságunkkal felhagyva, szerényen beérnők.” „Hasonlóképen szükséges volna — mondja ugyancsak Luther, — hogy a fűszerfelére kevesebbet költsünk

A gazdasági életben a fegyelem elvének határozottan érvényesülnie kell! E belső fegyelmelés nélkül egészséges gazdasági élet lehetetlen. Kálvin ezt a külső fegyelmelés körébe is felvette s a gazdasági élet, különösen a fogyasztás legkisebb megnyilvánulásában is érvényre juttatni követelte. (Épen csak a hangsúly erősítéséért utalok reá, hogy e fegyelmi intézkedéseket a gyakorlatban keresztyén is vitték.) Igy pl. az ékszerek viselését

* A keresztyén gazdasági élet ethikájából részlet.

határozottan eltiltották. Még a jegygyűrű vise-
lése is csak a mennyegző napján volt meg-
engedve. Az előkelők és a munkások is csak
a legegyszerűbben öltözködhettek. Selyem,
bársony és prêmes ruha viselését még a gazda-
goknak sem engedték meg. A szabók a tanács
előzetes beleegyezése nélkül új divatot nem
hozhattak be. Azt, aki a fényűzést tiltó ren-
deletnek ellen vétett, pénzbüntetéssel sújtották
és a ruhadarabot is elvették tőle. — A genfi
tanács szabályozza, hogy a lakodalmakba a
különböző társadalmi állásúknál hány vendé-
get lehet hívni (a szegények tíznél, a leggaz-
dagabbak is pedig harmincnál többet nem hív-
hattak), hogy hány tál és milyen ételt lehet
fogyasztani: A drága, idegen ételek, különösen
a déli gyümölcsök fogyasztása, általánosan
tilos volt. Drága és fényes ajándékokat sem
volt szabad adni, sőt még az aranyfonallal,
vagy cifra szalaggal átkötött virágcsokrok
ajándékozása is tilos volt. — Ime, a nagy-
igényűség, a fényűzés ellen, a gazdasági fo-
gyasztás szabályozására ilyen intézkedések
történtek Kálvin városában, amelynek vagyoni
állapotáról, gazdasági virágzásáról még a kál-
vinizmus ellenségei is (pl. Andreae Bálint) a
legelismierőbb hangon nyilatkoztak.

Vannak, akik azt állítják, hogy még a
fényűzésre költött pénz is hasznos, tehát a
luxus indokolt, miután foglalkozást biztosít
munkásoknak. Ezzel szemben, a mi álláspon-
tunkat fenntartva, azt mondjuk, hogy a fény-
űzés a munkát is, a pénzt is felesleges és
gyümölcstelen befektetésekre vonja el a szük-
séges céltől: az Isten országának munkásaitól
emberileg lehető alkalmassá tevésétől.

Röviden még csak arra kívánok rámu-
tatni, hogy a keresztyén aszkézisnek nemcsak
a fogyasztásban, a pénz elköltésében, hanem
annak megkeresésében is meg kell nyilvánul-
nia. Valljuk, hogy a keresztyén embernek arra
kell törekednie, hogy minél nagyobb jövedel-
me legyen — a jövedelem és a vagyon általunk
vallott rendeltetéséből következik ez, — de
nem minden jövedelmet tartunk jogosultnak:
az Isten akaratával megegyezőnek. Az a jöve-
delem, melynek megszerzésénél az aszkézis
törvénye lábbal tiportatott, mely jogosulatlan
magas árakból, méltánytalan alacsony bérek-
ből, szükségtelenül egészségtelen munkásvi-
szonyokból, az emberek szenvedéséből, elnyo-
matásából és zsarolásából: egyszóval tisztá-
lan forrásból származik, a keresztyén ethika
elítélésével találkozunk. *Gazdasági életünk egész
körének olyan gyökeres átformálására van
szükség, mely a jövedelem-szerzés lehetőségei-
nek megalkotásánál is tekintetbe veszi Isten
szuverén akaratát, mely az emberi akaratral
polárisan ellentétes és így ennek megtagadását,
tehát az aszkézist követeli.* Ha nem lesz Zä-
keus-fordulás gazdasági életünkben, az elpusz-
tul, miután Isten akaratával nem egyezik:

mert ami Isten akaratával ellentétes, az bü-
nös, ami pedig bűnös, az magában hordja a
pusztulás csiráját. Gazdasági életünk szeiz-
mográfja nem ír hullámvonalakat, melyek azt
mutatják, hogy jelen társadalmunk gazdasági
épületeinek oszlopai inognak?! A gazdasági
élet fenntebb jelzett irányba tendáló krisztusi
forradalmának elodáshatatlanságát a keresz-
tyén ethikának Isten ítélete szánkciójának hír-
detése mellett prófétai zordonsággal kell köve-
telnie.

Már a fentiekből, de különösen a va-
gyonnal kapcsolatban tárgyalt sáfárkodási elv-
ből is kiténik, hogy a keresztyén aszkézis a
gazdasági életben sem negatívum, mert annak
pozitív szolgálattá, tevékeny életté kell válnia.
Frank Thomas a szolgálat kötelezését *egyete-
mes törvénynek* nevezi és azt mondja, hogy a
vétek nem egyéb, mint a „szolgálat elfeledése,
vagy megtagadása azért, hogy csak önma-
gunknak szolgáljunk. Ha földünkben pokol
lett, ez azért van, mert az emberek elfogadták
ezt a jelszót: egyik a másikkal szolgáltassa
magát, míg az isteni törvény szerint egymást
kellene szolgálnunk.“ (Frank Th. — Dr. Ko-
váts J. I.: Az evang. és a szociálizmus. 165 l.)
Azt, hogy az igazi aszkézisben nyugvó áldozat-
os szolgálat miként realizálódik a gazdasági
életben s miként keres és talál ott megnyilvánulási
formákat, az előbbi részben tárgyaltak
után feleslegesnek tartom ismét részletezni,
csupán arra kívánok rámutatni, hogy Friedrich
Gogarten-nek a bevezetésben említett
„radikale Weltlichkeit“-ja ideálta az azt je-
lenti, Fosdick szavaival élve, hogy a „lelki
világfiak . . . mindig sikeresebb módszereken
török a fejüket, ugyanazt az *élelmességet és
mozgékonytságot* tanusítva a szolgálatban,
amellyel a kereskedő igyekszik lépést tartani
az üzleti világ haladásával“ (Fosdick E.
H.—Dr. Victor J.: A szolgálat értelme. 240 l.)
Ennél fogva vallom, hogy a keresztyén ethika
a gazdasági életben nemcsak az igazi aszkézi-
sen nyugvó szolgálatot, hanem a szolgálat al-
kalmainak felkutatását is követeli, (v. ö. a
cserkészmozgalommal) mert Istennek az ember
iránt megnyilvánult szeretete őt a feleba-
rátokkal szemben való állandó szolgálattétel-
ben inkarnálendő hálára kötelezi.

Nits István J.

Terjesszük a

**KÁLVINISTA
VILÁG-ot,**

mint a
romániai
magyar refor-
mátusság igazi
kálvinista ön-
tudatú, irányú
és szellemű
lapját!

Az Északamerikai Egyesült Államok 1926. évi statisztikája szerint, melyet teljesen feldolgozva, a múlt évben tettek közzé, a következő adatokat kapjuk: 1926-ban a felnőtt (13 éven felüli) lakosság 55%-a tartozott valamely egyházhoz (44,338.000 lélek). Az egyházi épületek összes értéke volt 7 milliárd dollár, s az egyházak évi költségvetési összege 850 millió. — A nyilvános iskolák tanulóinak $\frac{1}{10}$ része tartozott egyházhoz és $\frac{1}{6}$ része járt vasárnapi iskolába. Egy gyülekezetre esett átlag 195 lélek, míg 1906-ban csak 150. Ugyanez idő alatt a nyilvános iskolák száma 25.000-rel apadt. Az egyházi vagyon értéke háromszor akkora, mint 20 évvel ezelőtti volt, az adakozás és hozzájárulás az egyháztagok részéről 10 év alatt 148%-al emelkedett. A római egyházban a felnőtt egyháztagok száma nőtt 25%-al 20 év alatt, más egyházakban 29%-al. Az ország összes, valamely egyházhoz tartozó lagjai 30%-a tartozik a római egyházhoz, míg 20 évvel ezelőtti 34%-a volt katolikus.

Ugyancsak az Északamerikai Egyesült Államok bevándorlási statisztikája az utolsó pár hónapról olyan változásokat mutat, amilyenek 100 év óta nem fordultak elő. Pl. december hónapban az Egyesült Államokból kivándorlók száma 5—6 ezerrel múlta felül a bevándorlókat, amely szám előreláthatólag növekedni fog, s amelynek oka a bevándorlás korlátozásában van. — Hasonló a tapasztalat Németország városaiban, ahol a legnagyobb városokból megindult a kiözönlés a falvakra, különösen az ipari munkanélküliség következtében.

Afrikában a halálozási arányszám rendkívüli magassága meglepő. Johannesburgban a gyermekhalandóság olyan nagy, hogy 1000 született gyermekből 900 hal meg; a benszülettek által lakott vidékeken 40—60‰ a gyermekhalandóság, ami háromszor olyan nagy, mint az európai országokban. Leopoldville-ben, Belga Kongó fővárosában, a benszületett negyedben a halálozási szám 9.25‰-el múlja felül a születések számát.

Perzsiában a nők nevelésének kérdésével az újabb időben sokat foglalkoznak. Három év alatt 76 leányiskola létesült. A perzsiai keresztyének száma a mohamedán országban az utóbbi tíz év alatt növekedett, de a kormány sok akadályt állít a misszió útjába.

Magyarországon folyó évi május 5-én tartották meg, miként eleddig minden évben, úgy ez évben is a „könyvnap”-ot.

Sátrakat vertek a városban és itten találkozott az egész világon diadalmas magyar regény, dráma és versköltészet, a magyar közönséggel.

Egyes iskolák tanáraik vezettek a sátrakhoz. Általában megállapítható, hogy a lezajlott könyvnap minden tekintetben reményesen felül, fényesen sikerült.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság utóbb Pápan tartotta meg sorozatos irodalmi estjét, melyen az ünnepi beszédet dr. Ravasz László református püspök mondta. Az igazság és szeretet harcáról beszélt a Püspök. Kijelentette, hogy a szeretet legfelsőbb szimbóluma az anya karjában gyermekével. Az igazság és szeretet egyesülése az Istenben válik valóra. Isten igazsága büntetést, halált kívánna, Isten szeretete azonban életet akar. Nem a világ a jó, vagy rossz, hanem a szívekkel vagy a szemekkel van valami baj. Nem Istenben és nem a világban van a baj, az emberekben van, akik nem tudják meglátni az emberben a lelket.

A magyarországi Soli Deo Gloria Szövetség vasárnapon konferenciáján ez alkalommal először artották meg a zoltár- és biblia-ismereti versenyeket. A zoltár-versenyt a leányok nyerték meg, mert két olyan leány is volt, akik az első 50 zoltár közül minden darabot ismertek. A bibliaismereti verseny nagy meglepetéssel végződött. Ugyanis a résztvevő theológusokat is megelőzve, első volt Pataky Zsigmond V. osztályú kőbányai diák.

Nagypénteknek hivatalos ünnepnappá és kötelező munkaszünetté leendő nyilvánítása végett a magyarországi Református Egyetemes Konvent felrattal fordult a Kormánynak.

A kulai (Jugoszlávia) járásban az ottani főszolgabíró, a járásban lakó protestáns lelkészek közös kérésére, a bőjti időre betiltotta a táncot.

Jugoszláviában az elfogyóban levő „Református valláskönyv” a szerzők saját kiadása. Mégis számadásukat az egyházmegye hivatalos ellenőrzése alá bocsátották, a tiszta hasznot az egyházmegye irat-terjesztési alapja javára adták és az új kiadási jogot az Egyházmegyének átengedték.

Május 3-án rendezte meg az összes budapesti református templomokban a Soli Deo Gloria Szövetség az anyák napját. A templomok kijáratainál a S. D. G. tagjai rózsaszín és fehér szegfűt árúsítottak.

A nagykarolyi református Egyházmegye folyó évi április 16-án tartotta meg rendes évi értekezletét Nagykarolyban.

A magyarországi Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségének üdülő tábora az idén is megrendezi folyó év augusztus első két hetében 10 napos kirándulását a kék Adria partján. (Kirándulások Raguzába, egész napos hajóút, Serajevo, Spalato megtekintése stb. stb.) Utiköltség Budapesttől Budapestig, teljes kirándulási költségekkel együtt kb. 130—150 P. (4000—4500 lei.) Jelentkezni lehet Budapesten, VIII. Horánszky-út 26. sz. a.

Négy püspök és a magyar evangéliumi keresztyének legkiválóbb világi biznyságtevői szólnak a keresztyén ifjúsági egyesületek kecskeméti nemzeti konferenciáján. Az országos atlétikai versenyen a konferencia minden résztvevője indulhat. 16 ezüst, 16 ezüstözött bronz és 16 bronzérem, valamint a Szilassy- és Megyeresy-vándordíjat, továbbá „A nemzeti KIE zászlót” fogják a nyerteseknek kiosztani. A konferenciával kapcsolatban augusztus 22-én, szombaton este nagy fáklyás felvonulás lesz, mely érinti Katona József szobrát, Petőfi és Jókai egykori iskoláját, s a Kossuth-szobornál végződik. Minden egyes helyen egy-egy rövid beszéddel. Augusztus 23-án, vasárnap délelőtt a Kossuth-téren dr. Ravasz László püspök fogja bejelenteni a magyar evangéliumi ifjúság sorompóbaszállását a vasárnap megszentelése érdekében. Délután 10 tanyai körzetbe vonul ki a konferencia sétálva, biciklin, autóbusszon, kocsikon és vonatokon s minden tanyai körzetben egy-egy szép ünnepség fog végbemenni. 16 európai mozgalmat hívtak meg a nemzeti konferenciára, melyen a részvételi díj mindössze 12 pengő.

A Budapesten megjelenő „Magyar Statisztikai Szemle”-ből vett adatok szerint:

Románia egész területén 1927. évben 74.167,741 drb. gyümölcsfa volt.

Svédországban az 1750. évben megejtett népszámlálás szerint az összes lakosság 1,780,678 volt, míg ezzel szemben 1928. évben már 6,106,190.

Száműzetésben 27 különböző államban 950.400 orosz él.

A svájci egyetemeken 1929—30-ra beiratkozott hallgatók számának 27.5%-a külföldi volt.

Az Amerikai Egyesült Államok egyetemcín a hallgatóknak 43, a hallgatóknak 25%-a, szabad idejében kenyérkereső munkával keresi meg a nevelési költségét.

Kolozsvárt folyó évi május hó 1-én mutatták be az erdélyi magyar népművészeti vándorkiállítását, ahova összegyűjtötték az erdélyi magyar népművészet kincseit, melyeket a budapesti Nemzetközi Mintavásárra vittek fel, majd azután Magyarország nagyobb városaiban kiállították közszemlére. (K a l o t a s z e g és Torozkó híres varrottasait, az írásos, vagdalásos, fonott öltéses abroszok, diványpárnák, ágyterítők, függönyök szebbnél szebb változatait, a magyarói piros színű kakasfarkas, seprűs, trombitás szép minta-kollekcióját, az A r a p a t a k ősi értékes varrottasait, a l ö v é t e i szép szőtteseket, a c s í k m e g y e i ősi minták után készült festékes szőnyeget, a t e l e k f a l v i a k ősi kopjafák mintájára készült fafaragásokat, a k ö v e n d i menyaszsonyi ládákat, a V a s s A r o n közismert állatszobrait stb. stb.)

A Budapesten megtartott legutóbbi zsinati tárgyalások egyik igen lényeges pontja volt Görömbei Péter nagykálói lelkész indítványa, melynek alap gondolata az, hogy e földön élő összes magyar reformátusok összetartását is feladatául ismerje el a magyar református egyház és a világ különböző részein élő magyar reformátusoknak legyen meg a joguk mindenütt arra, hogy ezt a felsőbb rendű egységet és összetartozást szervezet formában is szabadon ápolhassák s a magyarországi református egyház ilyen irányú munkáját elősegíthessék.

Az Ifjúsági Keresztény Egyesület a nyár folyamán a következő konferenciákat rendezi meg:

Középiskolás konferenciát (hatodik) a magyarvistai református egyházközösség meghívása folytán, Magyarvistán folyó évi június 28—július 2-ik napjain.

Ifjúsági nyári konferenciát (nyolcadik) Aranyegerbegyen folyó évi július 4—10 napjain.

Ifjúsági Keresztény Egyesület Szénior Osztálya negyedik országos konferenciáját ugyancsak Egerbegyen tartja meg és pedig folyó évi július 9—11. napjain.

Magyarországon a dunántúli református Egyházkerület, valamennyi református gyülekezetben, a pünköst másodnapján begyűlt perselypénzeket, az ifjú theologusok palástalapjának a növelésére fordítják.

Dr. Ravasz László folyó évi május 22-én töltötte be budapesti lelkészi szolgálatának 10 évét. Ugyanis e napon iktatták be a budapesti Kálvintéri református lelkési állásába, mint megválasztott lelkipásztort. Mi a magunk részéről ma is, régi szeretettel és tisztelettel köszöntjük a tőlünk eltávozott népszerű Főpásztort e nevezetes dátum alkalmából és Istentől további munkájára Isten áldását kérjük.

A rodostói „Rákóczy“ házat, mely a magyar állam tulajdona és amely az idők folyamán olyan rossz állapotba került, hogy összeomlással fenyegetett, — államköltségen restaurálják.

Amerika nagyobb városaiban az utcák név helyett, számozva vannak. Most Németországban a városokat számozták meg. Az egyes számot Berlin kapta, a birodalom fővárosa. Tehát a levélre csak az „1“-es számot kell reá írni és a posta tudja, hogy az Berlinbe szól. Egyelőre csak postai és vasúti adminisztrációs célt szolgál, a németországi városok és falvak megszámozása.

A romániai ifjúsági dalosversenyt folyó évi május 2—3. napjain tartották meg Marosvásárhelyt, amelyen közel 800 ifjú dalos vett részt.

Női karban az első díjat: A Székelyudvarhelyi Református Tanítónőképző, a másodikat a Kolozsvári Református Leánygimnázium vitte el.

Középiskolai karban: a Kolozsvári Református Főgimnázium nyerte el az első díjat, míg a második díjat a Marosvásárhelyi Róm. Kath. Főgimnázium.

A főiskolai karban: az első díjat a Kolozsvári Református Theologia dalárdája kapta.

Díjakat osztottak ki ezeken felül az egyéni ének, hegedű és orgona verseny nyertesei között.

A georgiai egyetem hallgatóinak egy része egyfolytában 100 óráig maradt ébren, hogy megállapíthassa miként a hosszú virrasztás milyen elváltozásokat idéz elő a szervezetben. A századik órában szellemi képességük 50%-al csökkent, látásuk gyöngült, a vérnyomásuk alacsony volt és általános neuraszténikus tüneteket konstataáltak. Két heti pihenés kellett ahhoz, hogy visszanyerjék előbbeni egészségi állapotukat.

Berlinben a Friedrichstrassé egyik nagyobb kávéházában nyílt meg „az írók és műfordítók börszéje“. A német szellemi munkások szakszervezete létesítette azzal a céllal, hogy ottan az irodalmi termékeket a rendes áruforgalom mintájára adják, vegyék.

A Kolozsvári Református Theologia Fakultása a felsősófalvi tüzkárosultak felségélyezésére folyó évi május 12-én fényesen sikerült műsoros „Szabolcska“ ünnepélyt rendezett.

Az Unitárius Irodalmi Társaság János Zsigmond erdélyi fejedelem életrajzának a megírására, valamint unitárius vonatkozású versre, elbeszélésre, avagy festményre két pályadíjat tűzött ki. Az elsőre beérkező legjobb művét 12.000 Leuval, míg ez utóbbiak közül, a legjobbat 3500 Leuval jutalmazza.

A hunyadi református egyházmege tanítói kara folyó évi május 1-én tartotta meg rendes évi értekezletét Vajdahunyadon. Többek között megdöbbenéssel vette tudomásul az értekezlet, hogy a magyar imperium alatt is működött 13 felekezeti iskolából újabban hat kisebbségi elemi iskolának vonták meg a nyilvánossági jogát és tették lehetetlenné további működését.

A világ regrégibb főiskolája az Azhar-mecset arab egyeteme Kairóban, amely a tizedik században alapítottott, tehát az olaszországi bolognai egyetem előtt 200 és a párisi Sorbonne előtt 250 évvel.

Róbert Boucard, az ismert francia regényíró legújabb regényében egész új rendszerű lapszámozást vezetett be. A könyvet duplán számozták. Az egyik a szokványos számozás a lap felső felén van 1—256-ig, a másik, az új számozás, a lap alsó felén van 256—1-ig.

Ennél az új számozási rendszernél az olvasó mindig megállapíthatja, hogy hány oldal van még hátra, a regény olvasásából.

Az egész világon 97 millió német él, ebből csak 64 millió lakik Németországban. Ausztriában közel hat és fél millió német van, tehát kevesebb, mint Amerikában, ahol 11 millió német él.

A kolozsvári református templomokban a konfirmáció ünnepélyek folyó évi május 17-én tartották meg. A Farkas-utcai, belvárosi református templomban a konfirmált ifjaktól a fogadalmat dr. Makkai Sándor református püspök vette be és áldotta meg az ifjakat.

A római pápa legújabb enciklikájában részletesen foglalkozik a szociális problémákkal és azt mondja, hogy a proletárságot fel kell emelni elviselhetetlen helyzetéből, mert megengedhetetlen, hogy a világ összes javai egy kaszt kezében összpontosuljanak.

A budapesti magyar Egyetemes Konvent hozzájárult, hogy az őrszentmiklósi özvegy papnék otthonával kapcsolatban a magyar reformátusok is meg szervezzék az úgynevezett Református Szociális Missziót, amely rövid időn belül lehetővé fogja tenni azt, hogy azok a gyülekezetek, amelyek a szociális munkák végzésére missziós testvéreket kívánnak alkalmazni, ilyeneket kaphassanak is.

Ez a munka nem akar diakonissza-munka lenni és nem is akar a meglévő diakonissza intézetek ellen dolgozni.

A sárospataki református főiskola gimnáziumának angol-internátusa az elkövetkező 1931—32. tanév szeptemberében nyílik meg. Amiként az igen csinosan kiállított „Értesítő“-ből megtudjuk, célja olyan magyar református ifjakat nevelni, akik szigorú

erkölcsi alapon állva és a nemzeti műveltség hagyományos történeti fejlődésének eredményein iskoláztatva angol nyelvi készségük és a sportokban való gyakoroltságuk (edzettségük) révén az angol felsőbb iskolák (collegék) egyenjogú, rendes hallgatói s ott a magyar nemzeti propaganda értékes munkálói lehetnek. Ez angol internátus és konviktus évi díja 1400 Pengő. (42.000 Lei.)

Magyarországon folyó évi május 1-ével Pesthy Pál ny. igazságügyminiszter vezérlete alatt régi cím alatt, de valójában új lapként protestáns egyháztársadalmi lap indult meg. Címe: „**A Magyar Protestánsok Lapja.**“ Megjelenik havonta kétszer.

A Budapesten megjelenő református egyházi érdekekért harcoló „**Református Figyelő**“ által rendezett tavaszi sorozatos előadások utolsó pontja **dr. Tavaszy Sándor** kolozsvári theol. igazgató által „**A kálvinizmus katholicitása**“ címen megtartott előadása volt, melyet nagy és előkelő közönség előtt tartott meg lapunk szerkesztője.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet minden református Nőszövetség Elnökségét megkereste, hogy a folyó évi szeptember 3—6. napjain Marosvásárhelyt megartandó nagyborszabású mezőgazdasági és ipari kiállítás rendezésében és megfelelő anyag összehozásában lennének az Egyesület segítségére.

A szlavoniai 5 ősi egyházban: Rétfalun, Harasziban, Szentlászlón, Kórógyon és Tordincén a kánoni vizsgálatot Ágoston Sándor református esperes elnöksége alatt április 24—27. napjain tartották meg. A bizottság az egyházi élet szempontjából sok örvendetes eseményt és tényt jegyezhetett fel, de többek között fájdalommal kellett megállapítania azt is, hogy a 10 év előtti 35 felekezeti iskolából már csak három van meg és a 74 református felekezeti tanfőből ma már csak négy működik.

A Kemény Zsigmond irodalmi Társaság május 17-én tartotta meg szezonzáró befejező ülését a marosvásárhelyi református Kollégium dísztermében. Ugyanakkor hirdették ki a Társaság pályázatára beérkezett pályaművek bírálatairól az eredményt.

Negyven munka érkezett be. Az első kétezer Leus díjat Vancsa Zeno zeneiskolai tanár nyerte **Árvalányhaj** kezdetű dalával. A másodikat Trozner József, míg a harmadikat dr. Bródy Sándor.

A székelyudvarhelyi református Egyházközség dalköre zászlószentelési ünnepélyét, gazdag műsorral folyó évi május 26-án tartotta meg. Ezzel kapcsolatos volt a kerületi dalosverseny is, amelyen 11 székely község dalárdája vett részt.

A kolozsvár-magyar-utcai református gyülekezet folyó évi május 17-én rendezte meg az „**Anyák napját**“ a Magyar-utcai templomban. Amerikában ennek az ünnepnek 23 éves múltja van.

A bukaresti református Egyházközségben a konfirmációs ünnepélyt folyó évi május 14-én, Áldozó csütörtökön, tartották meg. Összesen 48-an konfirmáltak, akik közül csak 8 született Bukarestben, a többi Erdély különböző helyiségeiben.

A Kolozsvár-monostori református iskola új épületében szükséges asztalos munkát Uray Sándor asztalos mester, több iparos társával egyetemben, az egyházközség által beszerzendő faanyagból, teljesen díjtalanul vállalták, úgyszintén a felmerülő lakatos munkát is Horváth Pál lakatosmester.

A „Magyar Nép“ hetenként megjelenő néplap intéző-bizottsága a magyar nemzet történelmének megírására pályázatot hirdet. A pályadíj 30.000 Lei és a könyv kiadásából nyert bruttó összeg 50 százalékát a pályázati határidő 1931. szeptember 1.

Magyarországon most megjelent filmkatalogus, Sárospatakról és annak főiskolájáról, valamint a várról igen érdekes és sok szép felvételeket tartalmaz. Vajjon mi mikor fogunk ottan tartani, hogy történelmi nevezetességű intézményeinket és egyéb megőrzítésre fellette érdemes építményeinket, vidékeinket filmeken, a nagyvilágnak bemutatnunk? Vajjon mikor?....

Az erdélyi magyar unitáriusok lélekszáma az 1919. évben 73.705 volt, míg az 1929. évben 72.700 volt.

Gutenbergnek, a könyvnyomtatás feltalálójának nyomdájából kikerült egyik első kiadású bibliát, az amerikai kongresszusi könyvtár részére, 320.000 dollárért vásárolták meg, egy ausztráliai kolostortól.

A székelyfővárosi statisztikai hivatal adatai szerint Budapesten 100 nő közül 62 katolikus 21 izraelita, 4,8 evangélikus és 11 református.

A Brit és Külföldi Bibliatársulat most adta ki közep-európai munkájáról a múlt évi jelentését. Ebből megtudjuk, hogy Németországban 131.000, míg Magyarországon 73536 bibliát adtak el. Külföldi országok közül Csehországban fogyott el a legtöbb magyar Biblia és pedig 4119 drb., Németországban 123 drb., míg Ausztriában 44 drb.

A kolozsvári Református Theologia Ének- és Zene-Egylete folyó évi április 30-án fényesen sikerült műsoros estélyt tartott.

A Kelet-magyarországi Rádió-Társaság közgyűlése kimondta, hogy megkereséssel fordul a Studió Igazgatóságához, hogy a debreczeni nagy templomot rendszeres rádió-programmába kapcsolja bele. Nagyon helyesen történt, Legalább koronként nekünk erdélyi kálvinistáknak is alkalmunk lesz hallani az ősi Rákóczy harang hangját, a híres kollegiumi Kántust, stb.

A Magyarországi Egyetemes Konvent a „Párisi Reformátusok Lapja“ fenntartási alapjára 700 Pengőtt folyósított (kb. 21.000 lei).

A Reformed Church In The U. S. Külmissziói Bizottsága Japánban és Kinában 66 lelkészt, 21 női evangelistát, 21 tanítót, megfelelő számú személyzetet, templomokat, parochiákat tart fenn, Jugoszláviában pedig egy lelkészi javadalmazás terheit hordozza, mindezeket a hívek önkéntes adományából.

A kolozsvári református Egyházközség 1930. évi népmozgalmi adatairól szóló jelentés most jelent meg, amelynek főbb adatai a következők: az egyházközség lélekszáma 23339 volt. A születések száma 502, míg a házasságok kötött párok száma 153 volt. 429 ifjú konfirmált. Az egyházközség kötelekéből kilépett 30, míg az egyház tagjai sorába 22 egyén lépett be. A ref. iparos tanoncok száma 335, akiknek lelki gondozását a kolozsvári segédlelkészek és theol. hallgatók látták el. A tankötelesek száma 2440; akik közül ref. iskolába járt 1028; másfelekezeti magyar tannyelvű iskolába járt 538; román tannyelvű iskolába 150, míg a középiskolába 398 járt. A két református óvodába 140 gyermek járt. A presbiterium létszáma 60. Az egyházközségnek 260 hold fekvősége van, amelyből 30 hold erdő. Összesen 545 hold 1506 négyzetöl területű ingatlanát sajátították ki, melyért az állam a kisajátítási összeget még mind ez ideig nem fizette ki.

Dr. Balthazár Dezső, a tiszántúli református egyházkerület püspöke, a bihar-érmelléki református egyházmegye vizitációja során, a Püspököt üdvözlő furtaíróm. kath. esperes-plebánusnak adott válaszában a protestánsok és katolikusok összefogásának szükségességét hangsúlyozta.

A spanyolországi köztársasági kormány legújabb rendelete szerint nem ismeri el a katolikus vallást államvallásnak és helyre állította a vallás szabad gyakorlatát. A rendelet szerint a vallás mindenkinek magánügye és minden egyház bármikor, bárhol szabadon nyilváníthatja vallásos meggyőződését.